

Župnikova riječ

Drugi Kućićani u zavičaju, domovini i po svijetu!

Naš papa je u katezezi srijedom kroz prošlu godinu govorio o molitvi. U Evanđeljima su predstavljene razne situacije u kojima Isus moli prije nego će ozdraviti bolesnika. Na molbu Isusovu, ozdravljene gluho-nijemoga opisao je sv. Marko: „On ga uze nasamo od mnoštva, utisne svoje prste u njegove uši, zatim pljune i dotakne se njegova jezika. Upravi pogled u nebo, uzdahne i kaže mu efata – otvori se!“

Isus skriva čudo od mnoštva da bi izbjegao kriva tumačenja i da bi bio blisko povezan s gluho-nijemim. Isus služi vlastitim prstima i pljuvačkom da ga ozdravi. U izvještaju se kaže da Isus „Upravi pogled u Nebo i uzdahne“. U trenutku ozdravljenja Isus moli Oca nebeskoga uzdahom. Po Isusu se događa ozdravljenje i Božje djelovanje. Ovdje dolazi do izražaja suosjećanje s gluho-nijemim, ali i Isusova žarka molitva Bogu Ocu.

U Lazarovu uskrsnuću još jasnije se ističe Isusova povezanost s Lazarom, ali i Isusov sinovski odnos s Bogom Ocem. Izvještaj naglašava Isusovu potresenost. *Kada Isus vidje kako plače Marta i Židovi koji je dopratiše, potresen u duhu i uzbuđen upita: „Kamo ste ga položili?“ Odgovoriše mu: Gospodine dođi i pogledaj! I zaplaka Isus. Vijest o Lazarevoj smrti Isus prima s dubokom ljudskom boli, ali uvijek u dubokoj povezanosti s Bogom Ocem i poslanjem koje mu je povjerio. Izvještaj kaže: Isus podiže oči i reče: „Oče, hvala ti što si me uslišao“.* Ta rečenica pokazuje da Isus nije ni na trenutak prekidao moliti za Lazarov život.

Papa nas poučava da je svaki od nas pozvan shvatiti da u molitvi Gospodinu ne smijemo očekivati ispunjenje svoje volje, već se moramo predati u Očevu volju te promatrati Božju slavu, vjerovati i pouzdavati se u Božju ljubav koja je našim Očima često nepoznata. Preпустiti se Božjoj ljubavi, koja nam uvijek prethodi i prati nas, jedan je od temeljnih stavova našega djelovanja. Zato je za nas, pored onoga što nam Bog daje kada ga zazivamo, najveći dar koji nam može dati njegovo prijateljstvo, njegova prisutnost i njegova ljubav. On je dragocjeno blago koje moramo uvijek tražiti i čuvati. Molitva koju Isus izgovara dok se odvaljuje kamen s ulaza u Lazarov grob ima jedinstven i neočekivan tijek.

Naime, nakon što je zahvalio Bogu Ocu Isus dodaje: *Ja sam znao da me svagda uslišavaš, no*

rekoh to zbog nazočnog mnoštva, da vjeruju da si me ti poslao (Iv 11,42).

Isus svojom molitvom želi privesti vjeri, potpunom pouzdanju u Boga i u njegovu volju te želi pokazati da taj Bog koji je toliko ljubio čovjeka i svijet da je poslao Sina Jedinorođenca jest Bog života, Bog koji vodi nadi i kad izgleda da je sve propalo.

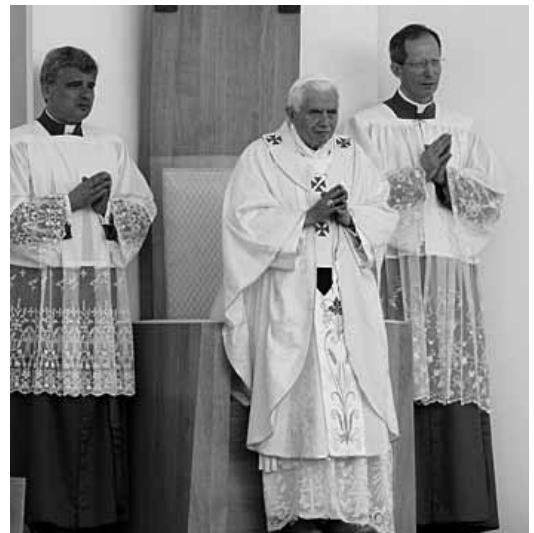
Te dvije Isusove molitve koje prati ozdravljenje gluho-nijemoga i Lazarovo uskrsnuće, otkrivaju da duboka veza između Božje ljubavi i ljubavi prema bližnjemu mora također ući u našu molitvu. U Isusu, pravom Bogu i pravom čovjeku, ljubav prema potrebnome koji trpi ili obitelji u boli, navodi Isusa da se obraća Ocu. Ujedno ljubav i zajedništvo s Ocem potiče Isusa da suosjeća s čovjekom da bi pokazao ljubav i utjehu. Odnos s čovjekom vodi nas prema odnosu s Bogom, a odnos s Bogom iznova nas vodi čovjeku bližnjemu.

Papa završava svoje razmišljanje tvrdnjom da naša molitva otvara vrata Bogu koji nas uči postati osjetljivijima prema drugima da bismo im u teškim trenucima donosili nadu i svjetlo.

Neka nam Gospodin udjeli milost prave molitve da bismo umnožili vjeru u Boga i ljubav prema braći ljudima, s kojima imamo zajedničkoga Oca.

Zazivam Božji blagoslov, molim Gospin zagovor čiji prinos ovih dana slavimo, i zaštitu svetog Luke na Vas i sve vaše pothvate!

Vaš župnik don Ivan Ujević

Obiteljsko odgajanje mora se poticati, a ne onemogućavati

Ljubav je temelj zajedničkog života u braku, a trajna bračna povezanost – uvjet obiteljske sreće i oživotvorenje odgovorna roditeljstva. U *Svetom pismu* piše: „Stoga će čovjek ostaviti oca i majku da prione uza svoju ženu, i bit će njih dvoje jedno tijelo“. U ljubavlju prožetom braku i obitelji ljudi zadovoljavaju svoje osnovne potrebe: intimne spolne i osjećajne, materijalne i duhovne, psihosocijalne i kulturne, potrebu za ljubavlju i potomstvom. Toplinu obiteljskoga doma ne mogu pružiti niti nadomjestiti neke druge ustanove.

OBITELJ JE TEMELJ ŽIVOTA I ODGAJANJA

Obitelj je temeljna društvena stanica, prva i osnovna životna zajednica. Utemeljuje se na zajedničkome životu krvnim srodstvom povezanih osoba, najčešće roditelja i djece, a mogu postojati i drugi članovi. Obilježava je intimna atmosfera i osjećajna vezanost – roditeljska, bratska, rodbinska. U njoj se objedinjuju različite funkcije vezane uz stvaranje i održavanje života, odgoj djece, unapređivanje društvenoga i kulturnog života, proizvodnju i gospodarenje sredstvima za život, očuvanje moralnoga reda, njegovanje vjerskih uvjerenja, domoljubnih osjećaja i postupaka. U obitelji nastaje novi život, u njoj se izgrađuje ljudska osobnost. Održala se tijekom stoljeća i tisućljeća. Stoga i ima dugu povijest i bogatu tradiciju.

Ljudska zajednica je zainteresirana za obnavljanje života za stalnu

reprodukciju ljudi i njihovo ljudsko izgrađivanje. U suglasju s tim mora štiti i pomagati obitelj. To je regulirano *Općom deklaracijom o pravima čovjeka* Ujedinjenih Naroda od 10. prosinca 1948. godine. U članku 16. te deklaracije zapisano je: „Obitelj je prirodna i osnovna stanica društva i ima pravo na društvenu i državnu zaštitu“. Republika Hrvatska je takav odnos i ustavno zajamčila. Člancima 61. i 62. *Ustava* obitelj je stavljena pod osobitu zaštitu Republike.

I *Povelja o pravima obitelji* Svete Stolice upozorava na neka osnovna obiteljska prava. Prije svega „obitelj ima pravo da postoji i razvija se upravo kao obitelj“. Njezino je pravo da „slobodno provodi svoj vjerski život“, da „ispunja svoju društvenu i političku zadaću u izgradnji društva“. Ona ima pravo na primjerenu politiku prema obitelji, koja ne šteti jedinstvu, dobrobiti, zdravlju i čvrstoći obitelji, isključuje svaku

diskriminaciju i omogućuje zajednički život njezinih članova. Isto tako ima pravo na „doličan stan, pogodan za život obitelji i primjeren broju njezinih članova“.

Hrvatski narod je životno zainteresiran za postojanost braka, obiteljskoga doma i obitelji, jer je to temeljna pretpostavka i podloga osobne sreće i društvenoga napretka. U suglasju s time potrebna su nam društvena nastojanja i odgovarajuća politika koja će poticati zasnivanje bračnih zajednica i omogućiti da u obiteljskim domovima odzvanja radosni dječji smijeh i da rastava brakova bude što manje. Obitelj je temelj života i odgajanja djece. Stoga su zdravi i stabilni obiteljski odnosi glavna pretpostavka zdrava i stabilna društva.

JE LI ŠIBA IZ RAJA IZAŠLA?

Odgoj je proces izgrađivanja ljudi, čovjekova očovječivanja i ljudskoga uljudivanja. Ali postoje razlike u pristupima. Jedna od prilično starih dilema u odgajanju nedoumica je i prijedor između zagovornika svrhovita, vođenog i upravljanog odgoja, protivnici ga nazivaju *represivnim* i posve slobodna, tzv. *permisivnog* odgajanja. Prvo shvaćanje vezuju uz izreku: „Šiba je iz raja izašla“.

Drugo slobodno, u doba sveopće krize duhovnosti i obezvrijeđenih vrijednosti, svrhovitu odgajanju suprotstavlja anarhistički „ideal“ slobode bez odgovornosti. Pred nama su dvije mogućnosti: odgojno usmjeravanje, upravljanje, vođenje prema odgojnom cilju pa i kažnjavanje ako je nužno ili razularena sloboda u odgoju.

Represivno dopušta postupke odgojiteljeva vođenja, obuzdavanje neobuzdanih, suzbijanje loših postupaka, sprječavanje zla. Uporišna točka mu je odgojni cilj, pozitivno usmjerena svrha odgajanja prema kojoj su upravljena sva odgojna nastojanja. Cilj se mora postići, svrha ostvariti, a ako djeca, gojenci pružaju otpor dopuštena su i sredstva sprječavanja loših činova. Slabost te alternative nije u njezinoj odlučnoj namjernosti, jasnoj cilju usmjerenoj svrhovitosti. Slabu točku kritičari vide u prisiljavanju i kažnjavanju. Pred pitanjem smo: je li moguće učinkovito odgajanje nezodrele djece bez vođenja, zahtijevanja, zabranjivanja pa i kažnjavanja?

Permisivno odgajanje ide u drugu krajnost. Slobodni odgoj, koji danas propagira i agresivno nameće

liberalno-anarhistička ideologija, negacija je bilo kakva pozitivna odgajanja. Riječ odgoj se zlorabi, jer u takvu „odgajanje“ uljučena odgoja nema. Primjerice, programi „spolnog odgoja“ feminističkog *Foruma za slobodu odgoja* otrov su za hrvatsku djecu i mladež, zavode ih, potiču na prerane spolne odnose, upućuju na vrlo opasne stranputice života, upropaštavaju ih tjelesno, intelektualno i moralno. Permisivni odgoj, u obliku anarhistički shvaćena slobodnog odgoja, mnogo je gori i opasniji od strogo ali pozitivno upravljenog represivnog odgajanja. Ipak, treba izbjegavati obe krajnosti: krajnost represivna kažnjavanja i krajnost anarhističkog „slobodnog odgoja“ bez odgajanja.

Nažalost, u suvremenoj civilizaciji moralnih deformacija bučno i nasilno nameću se ideje agresivnih anarho-liberalističkih i feminističkih ideologija. Primjerice Europsko vijeće i Sud za ljudska prava – ta moćna europska tijela, upravne, zakonodavne i političke vlasti traže od pojedinih zemalja zakonsku zabranu svakog oblika tjelesnog kažnjavanja djece, podrazumijevajući i roditeljski „udarac“ po stražnjici. Propagandno se spominju 23 zemlje, među njima i Hrvatska, koje su prihvatile sugestije i traženja moćnih europskih struktura.

Postoje međutim i druga, stručno i znanstveno utemeljena, motrišta i odnosi prema roditeljskom kažnjavanju djece u procesu obiteljskoga odgajanja. Treba napomenuti i to da nisu sve zemlje Europske Unije, ni one izvan EU, prihvatile anarhistički stav da je svaki, pa i najblaži udarac po dječjoj guzi – nasilje. Tako su Englezi poštovali roditelje, imali su više povjerenja u njihov odgajanje i obiteljsku tradiciju nego u dogme o apsolutnoj slobodi nedozrele djece. Organizirali su se, osnovali udrugu za zaštitu roditeljskih prava i dokazivali da su roditelji odgovorni za brigu o djeci i njihov dobar odgoj. U suglasju s tim smiju i dužnost im je ispravljati ih ako griješe, sprječavati nedopušteno vladanje pa i kažnjavati djecu ako je to potrebno radi izbjegavanja zla. Rezultati znanstvenoga istraživanja američke profesorice *M. Gunnoe* pokazali su da su „djeca koja su do šeste godine povremeno dobivala po guzi poslije bila znatno uspješnija od one koja nisu tjelesno kažnjavana“. To je posve u skladu s ranijim spoznajama pedagogijske znanosti o razboritij i opravdanoj pedagoškoj primjeni kažnjavanja u funkciji sprječavanja zla.

Danas je, razvidno je, nepopularno spominjati ili zagovarati kažnjavanje u odgoju. Istina je da tjelesna kazna može povrijediti, može biti oblik nasilja i može, ako je izraz bijesa a ne razboriti pedagoški postupak, uzrokovati traume u djece. Ali usporedna istina je da može biti i uspješna odgojna mjera. Ovisi o okolnostima i načinu primjene. Ne može se kazati ni apsolutno

da, ni apsolutno ne. Mora se znati: kada nikako ne i kada, i u kojim slučajevima, ipak da. Pitanje je što je bolje, društveno i pedagoški prihvatljivije? Što je manje zlo: roditeljsko „po guzi“ ili dječje nasilje i kriminal, huliganski vandalizam, divljaštvo, sveopće uništavanje, drogiranje, prostitucija, napadi na policajce i „rat“ s hrvatskom policijom? Doista, što je manje, a što veće zlo? Morali bismo pružiti roditeljima mnogo veću podršku u obiteljskom odgajanju, a njihovo kažnjavanje, ako do njega dođe, treba biti roditeljski odmjereno i pedagoški primjereno, a ne izraz ljutnje, srdžbe i bijesa.

ZAKONSKO OGRANIČAVANJE RODITELJSKOG ODGAJANJA

Ljudska zajednica tijekom povijesti prepušta roditeljima i obitelji brigu, skrb i odgajanje djece. Odredbe o tomu sadrži *Deklaracija o pravima djeteta* koju je usvojila Generalna skupština UN 1959. U njoj je istaknuto pravo djeteta (djece) na rast, razvitak i odgajanje u ozračju ljubavi, razumijevanja, moralne i materijalne sigurnosti i pod okriljem brige i odgovornosti svojih roditelja. *Povelja o pravima obitelji Svete Stolice* naglašava roditeljska prava na odgajanje. U čl. 5. piše: Budući da su roditelji dali život svojoj djeci, oni imaju izvorno, prvobitno i neotuđivo pravo na njihovo odgajanje. Zbog toga se imaju smatrati prvim i poglavitim odgojiteljima svoje djece.

Prema čl. 63. *Ustava RH* roditelji su dužni i odgovorni uzdržavati, školovati i odgajati djecu te imaju pravo i slobodu samostalnog odlučivanja o odgoju djece. Zakonodavac je i u *Obiteljskom zakonu* dobro formulirao roditeljska prava i dužnosti. Članak 93. sadrži odredbu: „Roditelji imaju dužnost i pravo odgajati dijete kao slobodnu, humanu, domoljubnu, moralnu, osjećajnu i odgovornu osobu... kako bi bila pripremljena za skladan obiteljski i društveni život s pozitivnim odnosom prema prirodi.“ Nažalost, sve se to omalovažava i osporava u vrlo spornom i represivnom *Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji*.

Odgojna sredstva u metodici i praksi odgajanja pedagoški su postupci s kojima odgojitelji postižu konkretne odgojne zadaće. Njihovom primjenom podupire se razvitak pozitivnoga, a potiskuje i sprječava pojava negativnog djelovanja. Jednom će ona pokazivati gojencima što je dobro a što loše, drugi put će ih usmjeravati u željenom pravcu, a u trećem slučaju nastojat će predusresti, ispraviti ili onemogućiti loše, društveno neprihvatljive i moralno nedopustive postupke. Otuda tri skupine odgojnih sredstava: sredstva usmjeravanja, sredstva poticanja i sredstva sprječavanja.

Takozvani obiteljski zakoni, koje je usvojila koalicijska Račanova vlada 2003., ne štite nego razaraju hrvatske brakove i obitelji. Suprotstavljaju im radikalne promjene: bogatstvo alternativnih rješenja, „pluralizaciju obiteljskih oblika“, „transformaciju struktura“ i tzv. alternativne zajednice: izvanbračne, istospolne, jednoroditeljske i druge. I gle apsurdna, *Obiteljski zakon* nije ni definirao obitelj. Svrha mu je zapošljavanje žena, a ne zaštita obitelji. Oblici nasilja u *Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji* farmulirani su tako da su i odgojna sredstva sprječavanja djece u činjenju zla svrstana u oblike nasilja koji se strogo kažnjavaju. Time je taj zakon oduzeo roditeljima pravo primjene, odnosno zabranio im uporabu odgojnih sredstava koji sprječavaju loše postupke.

Povezavši tako nasilje u obitelji s odgojnim sredstvima sprječavanja, zakonodavac se vrlo nepovoljno umiješao u pedagoško djelovanje roditelja. Oni više ne mogu nesmetano obavljati svoju roditeljsku dužnost i društvenu obvezu. U ime ekstremno liberalnog shvaćanja slobode Zakon štiti slobodu još nedozrele, nedovoljno odgojene djece, ponekad malodobnih prijestupnika i huligana na nepoštovanje roditelja, neposluh, optužbe protiv roditelja i druga zla, a narušava, onemogućuje i zakonom zabranjuje roditeljska Ustavom zajamčena prava, dužnosti i obveze ostvarivanja roditeljske i obiteljske odgojne funkcije. To su anarho-liberalističke i feminističke anomalije koje se moraju razotkriti i ukloniti.

NJEGUJMO OBITELJSKO ZAJEDNIŠTVO I ODGAJANJE

Obitelj je vrelo i nositeljica života. Ona je prva i najmoćnija odgojna zajednica. Roditelji su po svojoj naravnoj roditeljskoj, obiteljskoj i društvenoj funkciji odgojitelji – djeci najbliži, najdraži i najutjecajniji na njihovo odgajanje. Brojna istraživanja o oblikovanju osobnosti i karaktera upozoravaju da je obitelj naj-snažniji čimbenik toga oblikovanja. Ona kao pokretač i nositelj čovjekova razvitka naj-snažnije djeluje u predškolsko doba, od rođenja do polaska djeteta u školu. Kasnije se tom djelovanju pridružuju ostali činitelji, naročito škola, ali snažno djelovanje obitelji ne prestaje. Mogli bismo reći da obitelj utječe na razvitak čovjeka u razdoblju svekolikog njegova života. Ona je prirodna sredina u kojoj čovjek živi i za koju je vezan od rođenja do smrti.

Prirodna je i društvena funkcija roditelja da djeci predaju najbolje od svoga tjelesnog, mentalnog i moralnog života. Pedagoški klasici visoko su cijenili obitelj kao čimbenika razvitka osobnosti. Kada je riječ o moralnom razvitku i oblikovanju mlada čovjeka,

općenito se uzima da je važniji utjecaj obitelji nego škole, jer „učiteljica četrdesetero djece ne može biti svakome umjesto majke“. Učitelji, dakle, ne mogu nadoknaditi roditelje na specifično odgojnom području. Djeci, mladim ljudima je potrebna srdačna, topla, ugodna obiteljska atmosfera u kojoj se osjećaju sigurni, radosni i sretni.

U prvom razdoblju djetetova života obitelj je naj-pogodnija sredina za postavljanje temelja i razvitak pozitivnih odlika osobnosti. Ona djeluje vrlo snažno na dječji čuvstveni život, na razvijanje toplih ljudskih osjećaja, na oplemenjivanje srca. Istaknuti njemački pedagog *Friedrich Fröbel* je govorio da malo djeteta na sve stvari gleda kroz obiteljsku prizmu i da mu je obitelj ogledalo života. Međusobni odnosi njegovih roditelja i drugih članova obitelji privlače njegovu pozornost. Ono ih promatra, prihvaća i oponaša. Tu se izgrađuju njegovi socijalni stavovi, osjećaj dužnosti i odgovornosti, navike na rad, red i disciplinu, poštovanje drugih osoba. Nijedna druga odgojna ustanova ne može na tom području zamijeniti obitelj. U tome je nezamjenjiva vrijednost dobra obiteljskog odgajanja.

Za sveopći razvitak djeteta posebno su važni odnosi među članovima obitelji. Skladan, uravnotežen, harmoničan obiteljski život, međusobna ljubav i povjerenje, osjećaj sigurnosti, pravilna raspodjela dužnosti i obveza, dosljednost u njihovu ostvarivanju – vrlo pozitivno djeluju na izgrađivanje uljuđenih odlika mlada čovjeka. Posebno treba istaći ulogu osjećajnih veza i odnosa. Dom ispunjen toplinom i ljubavlju stvara osjećaj sigurnosti, a to je bitan preduvjet za oblikovanje stabilne, čvrste, razborite osobnosti.

Jedan od važnih preduvjeta postizanja pozitivnih odgojnih utjecaja je skladno, jedinstveno djelovanje svih članova obitelji. Ako ne postoji takav sklad, ako otac zahtijeva, a majka se ne slaže i proturiječi mu ili obratno, ako se ne poštuje i ne postoji određeni red u kući, ako ne postoji dosljednost u odgajanju djece, razumije se da će i rezultati odgajanja biti slabi, nezadovoljavajući, često i negativni. Riječju, otac i majka i svi stariji članovi obitelji moraju uskladiti svoje odgojne postupke prema djeci.

Uspjeh i snaga odgojnoga djelovanja obitelji ovisi o roditeljskom ugledu, autoritetu. Stoga roditelji moraju težiti tome da izgrade zdrav autoritet u odnosu prema djeci. Teško je i gotovo nemoguće odgajati bez ugleda. To mnogi roditelji znaju. Zato nastoje pridobiti ljubav i poštovanje djece, ali se često služe pogrešnim postupcima: popuštanjem, nedosljednošću, podmićivanjem, strogošću. A istinski ugled ne zasniva se ni na slijepoj ljubavi prema djeci koja sve dopušta, ni na pretjeranoj strogosti koja sve zabranjuje i uskraćuje. Ugled se postiže uzornim ljudskim postupcima,

radom i obavljanjem ljudskih dužnosti, poštovanjem djetetove osobnosti ali i provođenjem opravdanih zahtjeva. U tom pogledu djeci ne treba popuštati. Naprotiv, treba od njih dosljedno zahtijevati da poštuju svoje dužnosti i obveze u obitelji, školi i drugim životnim situacijama, da se kulturno ponašaju, a roditelji im u svemu trebaju služiti primjerom.

Važna odgojna mjera je navikavanje na red, rad, kulturno ponašanje, istinu, disciplinu. Moramo djecu postupno navikavati da se osamostaljuju, brinu o svojim stvarima, školskom priboru, zadaćama, da pomažu u kući i to što prije – to bolje. I tu roditelji često griješe. Previše olako i blagonaklono opravdavaju, a ponekad čak i odobravaju nedostatke i prijestupe svoje djece, poglavito mlađe, popuštaju im u nadi da će kasnije postati razumnija. Ne uznemiruju se jer će, misle, biti još vremena za odgajanje. Dječji loši postupci i prijestupi za njih su sitnice. Pritom ne shvaćaju da u odgajanju nema sitnica, jer su loše navike stečene u djetinjstvu krupne stvari, koje se kasnije teško i vrlo teško ispravljaju.

Obitelj će biti vrlo djelotvoran čimbenik odgajanja ako je i sama moralno zdrava, ako su odnosi u njoj dobri, ako se članovi obitelji, a ponajprije otac i majka, međusobno poštuju i vole, ako pokazuju uzajamno razumijevanje, ako u obitelji postoji radna atmosfera i osjećaj odgovornosti za odgoj djece. U takvoj obitelji postoje brojne mogućnosti dobra odgojnog djelovanja na djecu sa svrhom stalnoga poticanja njihova sveopćeg razvitka, uljudena sazrijevanja i izgrađivanja zdrave, stabilne i čestite ljudske osobnosti.

Zaključno treba reći: Društvo je zanemarilo moralne i odgojne probleme. Posljedice su tragične bilance poginulih, osakaćenih i moralno posrnulih mladića i

djevojaka na brojnim cestama tjelesnog, mentalnog i moralnog stradanja. U sveopćoj zapostavljenosti etičnosti i odgajanja dio mladih opredijelio se za nasilje i kriminal. Nedo zrele djevojčice i dječaci traže smisao u besmislu, lutaju opasnim stranputicama života, žrtve su lažne slobode, opojnih droga, zavodnika, otrovnih užitaka. Neki su i okrutni zlostavljači, a u biti su svi ti mladi ljudi žrtve ideologija zla i moralno bolesna društva. Tu su korijeni i krivci zla. Korijene treba iščupati, krivce najstrože kažnjavati i onemogućiti, djeci osigurati zdrav razvitak i odgajanje, obitelji vratiti i osnažiti njezinu odgojnu funkciju, a svim odgojnim čimbenicima omogućiti sustavno, složno i učinkovito odgojno djelovanje.

Obuzdavanje i prevladavanje delinkventnog ponašanja mladih nije moguće bez uklanjanja moralnih deformacija i povratka etičnosti, nije moguće bez sveopće duhovne obnove, moralne i odgojne preobrazbe. Zato nam je potrebna i prijeko potrebna reafirmacija odgajanja, morala i vrijednosti – općeljudskih, etičkih, religijskih i nacionalnih. Mladima su potrebna određena materijalna dobra za podmirenje životnih potreba, ali više svega treba im duhovna hrana i ljudska usmjerba. Trebaju im životni putokazi, primjeri, živi uzori i ideali. To smo im kao roditelji, odgojitelji i zajednica u kojoj žive dužni dati i očuvati ih od pogubnih utjecaja ideologija i ideologa zla. Stoga se obiteljsko odgajanje mora revitalizirati, stalno poticati i jačati, a ne omalovažavati i onemogućavati!

Prof. dr. Ante Vukasović

Koja je razlika između odgojitelja i manipulatora?

Dok se ministar školstva zauzima za to da se uvede seksualni odgoj od osnovne škole pa u svim razredima srednje škole, kako prenosi današnji Vjesnik, u istim se novinama može danas čitati i odličan članak sveučilišnog profesora iz Zadra Zlatka Miliše o tome da bi u škole valjalo uvesti medijski odgoj. To potkrepljuje ne samo analizirajući stvarnost koja ga okružuje, nego i mnogim citatima umnih ljudi. Miliša ovako opravdava potrebu medijskoga odgoja djece:

Odgojitelj mladima nudi projekciju da sami kreiraju svoj život. Manipulator nudi zadovoljenje trenutnih potreba, a odgojitelj ideale. Manipulator ne dopušta mladima da sami kreiraju svoje slobodno vrijeme, nego ga on kreira. Imitatori, a ne kritičari, postaju u projekciji manipulatora standardom poželjna ponašanja mladih. Traži od mladih da budu što vjerniji reproduktivci, a odgojitelj da budu kritičari. Kritičari s vizijom i vlastitim inicijativama. Manipulator nudi mladima maksimu: »Što

otkačenije, to bolje!« Umjesto poziva za ponosom, upornošću, dosljednošću, kritičnošću, kreativnošću i dostojanstvom, mladima se nameće potrošnja, rastrošnost i imitatorstvo. Cilj je da se sve plasira kao roba. Čak i ljudski život.

Izmanipulirani pojedinac pokušava pronaći smisao u besmislu vjerujući istinama koje su mu drugi nametnuli. Manipulatori nude »svjetla reflektora«, a sebičnost promoviraju kao (implicitnu) vrednotu. »Indoktriniran medijskim porukama kako postati bogat, moćan i slavan, čovjek živi pod nevjerovatnim pritiskom ostvarenja nemogućeg, provodi svoj život želeći ostvariti ono što mu netko drugi određuje kao bitno, a što je za njega nebitno« (I. Ursić).

Kao posljedica svega činjenica je da kod velike većine ljudi ne postoji želja za spoznavanjem sebe i svijeta oko sebe. Onaj tko je upao u mrežu takvih propagatora postaje robom stvari gdje su stvari mjerilo čovjeka (Šušnjić). Odgojitelj nudi kritičnost i kreativnost, a manipulator prilagođavanje i imi-

taciju (medijskih idola). Odgojitelj mladima nudi projekciju da sami kreiraju svoj život, a manipulator kaže: »Sve prepusti meni.« Središnja je ideja manipulatora rušenje svakog oblika razumnosti u ime neposrednosti i trenutne ugode, a banalnost i gubitak osobnosti uzdižu na razinu vrline.

Odgojitelj kaže mladima da ne živimo u svijetu radi sebe, uzbuđenja i zabave, nego da je najveća radost u davanju a ne uzimanju. Manipulator zagovara poimanje slobode bez odgovornosti. Odgojitelj kaže da nema slobode bez žrtvovanja za druge. Manipulator kaže mladima da trebaju odbaciti sve autoritete kritikom svega postojećega. On se vješto poigrava podsvjesnim kod djece i potiče njihovu egocentričnost. Umjesto žive riječi manipulator djeci najmanjeg uzrasta daje u ruku računalo, televizor ili mobitel.

*Prema tekstu objavljenom na stranici
Hrvatske emisije Radio Vatikan
od 24. 1. 2012.*

Što jest, a što nije Crkva

Crkva nije socijalna organizacija, nego Božja zajednica koja ljubi Gospodina – rekao je Benedikt XVI. govoreći skupinama hodočasnika iz nekih talijanskih biskupija u dvorani žPavao VI'. Naglašavajući da je Crkva utemeljena na susretu s Gospodinom, pozvao je roditelje da neustrašivo svjedoče svoju vjeru, a svećenike potaknuo da naviještaju evanđelje ne strahujući od dijaloga s današnjom kulturom. Treba više osjećati bilo Crkve, Božjeg naroda, Tijela Kristova i zajedništva – potaknuo je Benedikt XVI. ističući da Crkva u sebi samoj nema životno počelo, nego ovisi o Kristu, čiji je znak i učinkovito oruđe.

Papa je dakle upozorio na opasnost da se Crkva shvaća samo kao ljudsku organizaciju, što iskrljuje njezin identitet i poruku vjere. Crkva nije socijalna organizacija, poput mnogih filantropskih organizacija, ona je Božja zajednica koja vjeruje, ljubi i štuje Gospodina Isusa i otvara jedra poticajima Duha Svetoga, stoga je sposobna evangelizirati i humanizirati.

Duboki odnos s Kristom, življen i hranjen riječju Božjom i Euharistijom, čini učinkovitim navještaj, podupire katehezu i svjedočenje ljubavi – ustvrdio je

Benedikt XVI. Mnogi muškarci i žene osjećaju potrebu sresti Gospodina, unatoč tome što je sadašnje doba bremenito mnogim svijetlim i tamnim stranama. Svjedoci smo složenih ponašanja: zatvaranja u sebe, samoljublja, pohlepe za posjedovanjem i potrošnjom i neprihvatanja odgovornosti. Brojni su uzroci te pomutnje, koja se očituje u neurednu životu. U pozadini je svega toga nijekanje nadnaravne dimenzije čovjeka i životnoga odnosa s Bogom.

Stoga posebnu pozornost valja posvetiti kršćanskoj odgoju, da svaka osoba može rasti u vjeri, zašto je najodgovornija obitelj – ustvrdio je Papa te se obratio roditeljima. *Dragi roditelji, vi ste prvi učitelji vjere. Ne bojte se teškoća u kojima vršite svoje poslanje. Niste sami. Kršćanska zajednica je s vama i podupire vas. Kateheza prati vašu djecu u njihovu ljudskom i duhovnom uzrastu, ali katehezu valja shvatiti kao trajno oblikovanje a ne ograničenu samo na pripremu za sakramente – istaknuo je Papa.*

Govoreći o kršćanskoj životu, naglasio je da je nedjeljna misa bitna za obitelj i za cijelu zajednicu, podsjetivši da Gospodin u sakramentima, naročito

u Euharistiji, preobražava ljude, suobličujući ih sa sobom. Zahvaljujući susretu s i zajedništvu s njim, kršćanska je zajednica sposobna svjedočiti zajedništvo, služiti drugima, prihvaćati siromašne i posljednje prepoznajući lice Božje u bolesnima i potrebitima – ustvrdio je Benedikt XVI.

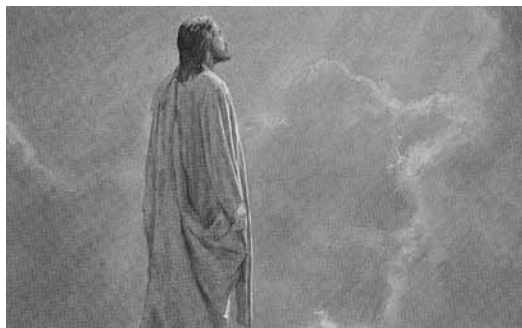
Zaključujući audijenciju Papa se obratio svećenicima. Uvijek zahvaljujte za primljeni dar svećeništva, da možete s ljubavlju i predanošću služiti Božjem

narodu koji vam je povjeren. Hrabro i vjerno naviještajte evanđelje, budite svjedoci milosrđa Božjega a, vođeni duhom Svetim, uvijek svjedočite istinu ne bježeći od dijaloga s kulturom i s onima koji traže Boga.

Preuzeto iz lista „Veritas“ - Glasnik sv. Antuna Padovanskoga, ožujak 2012.

Jesmo li u stanju milosti?

Kako bi razmišljanje o milosti imalo odjeka u našem svakodnevnom životu te u našim međuljudskim odnosima, u nastavku donosim tekst koji je načinio veliki teolog dvadesetog stoljeća Karl Rahner. To je vrlo neobičan tekst jer se sastoji ne samo od pitanja nego i ponuđenih odgovora, te svakom čovjeku koji se zanima je li u stanju milosti ili nije, daje mogućnost da odgovorivši na ponuđena pitanja i usporedivši ih s odgovorima dobije osobni rezultat, te na taj način sazna je li u stanju milosti, odnosno je li već doživio iskustvo Božje milosti u svome životu. Tekst je preuzet iz knjige dr. Ivana Goluba *Najprije čovjek*, u izdanju Kršćanske sadašnjosti iz 2004. godine, od 279 do 281 stranice.

Jesmo li kada šutjeli, premda bismo se htjeli braniti i premda su s nama nepravедno postupali? – Bili su nepravедni prema nama i u tome trenutku najradije bismo se borili protiv te nepravde, no mi smo šutjeli. Ako je tako možemo govoriti o iskustvu milosti. Kada proživljavamo nepravdu i pri tome strpljivo šutimo, to znači da je milost na djelu.

Jesmo li kada oprostili, premda za to nismo primili nikakve plaće, te se naše šutljivo praštanje shvaćalo kao nešto samo po sebi razumljivo? – Moći oprostiti znači biti snažan, a ne moći oprostiti znači biti slab. Ako smo dakle oprostili, milost je na djelu. Praštanje pokazuje da je čovjek na višoj razini,

da božanski misli i božanski nastupa, da milost djeluje u njemu.

Jesmo li kada poslušali, ne zato što bismo morali, jer bismo imali neugodnosti, nego prije svega zbog onoga Tajnovitog, Šutljivog, Neshvatljivog kojeg nazivamo Bogom i njegovom voljom? – Potrebno je razlikovati poslušnike, koji su „preposlušni“, a u stvari ništa ne misle nego izvršavaju tuđu volju često iz određenoga koristoljublja. Potrebno je poslušati poradi Boga i u toj poslušnosti sebe zatomiti i nadići.

Jesmo li se kada žrtvovali bez naknade, bez priznanja, čak i bez osjećaja unutarnjeg zadovoljstva? – Ako jesmo, onda je milost tu, jer pokazuje da čovjek misli i postupa božanski, onako kako je Isus postupao.

Jesmo li ikada bili sami? – Ako jesmo, onda je to također pokazatelj milosti. Čovjek koji ne može biti sam, nije na dobrom putu. Treba biti s drugima, to se razumije, ali treba znati i samovati. I Isus se povlačio u osamu i bio je sam. Ovdje je potrebno razlikovati osamljenost koja vodi u napuštenost i zaboravljenost od onoga biti sam.

Jesmo li se kad odlučili učiniti nešto iz najunutarnjeg poticaja vlastite savjesti? – Gdje čovjek sam donosi odluke koje osjeća da izlaze samo iz savjesti, to je pokazatelj da je milost na djelu.

Jesmo li već kada pokušali ljubiti Boga tamo gdje nismo nošeni valom nikakvog osjećaja oduševljenja? – Ovo je vrlo neobično jer se ne traži iskustvo ushita, oduševljenja, da smo ljubili Boga sa žarom, sa zanosom, da smo imali viđenja, da smo imali iskustvo ozdravljenja ili tome slično. Upravo suprotno, u ovom pitanju i odgovoru trebamo razmotriti jesmo li imali iskustvo praznine, jesmo li iskusili da smo molili i da je ta molitva odlazila u prazno, upućena nekome u koga nema nikakvog uslišanja, da nam se pri tome sve činilo apsurdno i besmisleno, ali smo pri tome ljubili; ako je tako, onda je Božja milost u nama.

Jesmo li kada izvršili dužnost koju je na prvi pogled moguće izvršiti samo u razarenom osjećaju da je čovjek zatajio i izbrisao sebe, dužnost koju je na prvi pogled moguće izvršiti samo tako da čovjek uradi „strašnu glupost“ za koju mu nitko ne zahvaljuje? – Interesantna je riječ dužnost. Vršenje dužnosti je pokazatelj milosti i zato kad čovjek pita jesam li u milosti ili nisam, neka pogleda obavlja li svoje dužnosti ili ne. Danas se nekako više govori o pravima, a pri tome se zaboravlja da svako pravo u sebi uključuje i obvezu odnosno dužnost koju pojedinac mora izvršiti.

Jesmo li kada bili dobri prema čovjeku od kojega nema nikakvog odjeka zahvalnosti ni razumijevanja? – Činiti dobro onome koji tebi ne čini

dobro i od kojega nećeš ništa dobiti zauzvrat. To znači misliti i djelovati božanski. Tako je učinio Isus.

U Rahnerovom tekstu o milosti radi se često o čovjekovim opredjeljenjima za određene čine. Čovjekovi čini veoma su važni. Stalno smo na prekretnici, hoću li učiniti ovo ili ono i stalno smo pred izborom, odabiremo ovo ili ono. Budući da se radi o malim činima, mislimo da su izbori mali, međutim čini su mali, ali su izbori veliki. Čovjek se točno opredjeljuje ide li lijevo ili desno.

Preuzeto iz lista „Veritas“ - Glasnik sv. Antuna Padovanskoga, ožujak 2012.

Je li moguća ljubav o kojoj govori Isus i potpuna radost?

„Tvrđ je ovo govor i tko ga može slušati“, rekli su neki slušajući kako im Isus kaže da će im dati svoje tijelo za jelo i svoju krv za piće. Možda se i nama sada još tvrđim čini njegov govor o pravoj međusobnoj ljubavi, što savršenijoj, čak sličnoj onoj što je gorjela u njegovu Božanskom srcu. On kaže: *Kao što je Otac ljubio mene, tako sam i ja vas ljubio. Ostanite u mojoj ljubavi.* Vjernici smo. Ne možemo njemu protusloviti. Spremni smo priznati da on u svemu ima pravo. Međutim, u isto vrijeme osjetimo u sebi neki otpor. Ideal što ga on stavlja pred nas učini nam se previsok, kao da nije za ljude nego za anđele u nebu. Možda nam pomalo i smeta što se u crkvi uvijek iznova i učestalo čitaju i komentiraju te i slične Isusove riječi o pravoj ljubavi. Pomislimo možda: Lako je to govoriti, ali nitko ne zna s kakvim ja svijetom imam posla. Kako je moguće na neprestanu zlobu, nesnošljivost, čak pravu mržnju, odgovarati ljubavlju. Rekli bi ti i učinili svako zlo.

Zaista se nađemo bar ponekad u tako mučnim situacijama. Međuljudski se odnosi i mimo naše volje zamute, postanu gotovo nemogući. Stvarno je neusporedivo lakše govoriti po Isusovu, evanđeoski, nego tako postupati, živjeti u razumijevanju i ljubavi sa svim ukućanima, susjedima, rodbinom, znancima i neznancima.

O ljubavi često površno govorimo pa to nikoga ne zahvaća u dušu. Međutim, kad čitamo ili slušamo što Isus kaže o tome, moralo bi odjeknuti u dubini naše duše, u našim svijestima i savjestima. On

nije samo lijepo govorio. On nas je sve beskrajno ljubio i ljubi upravo na neshvatljiv način. U odljenu govoru kojim se je za posljednje večere oprostio sa svojim učenicima među ostalim je rekao: *Kao što je Otac ljubio mene, tako sam i ja vas ljubio. Ostanite u mojoj ljubavi.*

Dakle mjera je njegove ljubavi prema nama ona savršena i vječna ljubav između njegova Oca i njegova pravoga Božjeg Sina. Takvom nas ljubavlju ljubi trojedini Bog, nas koji smo tako često tjesnogrudni, nezahvalni, sebični, prkosni, ponekad i zlobni, pakosni. Veliku riječ ljubav pokušavamo svesti na obični slatunjavi osjećaj, površan i nestalan, na ono što se naziva sentimentalnošću, koja najčešće nije daleko od čiste sebičnosti. Ako netko ili nešto zadovoljava naše apetite, i dok ih zadovoljava, gojimo prema njemu lijepe osjećaje. Međutim, ako se prema nama imalo kritički postavi, u nečem nam

se usprotivi, makar i s pravom, odmah u nama prema njemu plane osjećaj odbojnosti, pa i prezira, možda i mržnje. Skloni smo olako zauvijek prekinuti svaku vezu s onima koji nas nepravedno napadnu, zlobno uvrijede.

Isus ne prihvaća takvu logiku. On kaže: *Što naročito činite, ako ljubite one, koji vas ljube, dobro činiti onima koji će vam uzvratiti?! Ne čine li to isto i pogani?*, tj. oni koji nemaju pravoga pojma o Bogu, ne znaju za njegovu milosrdnu ljubav prema nama ovakvima kakvi već jesmo.

Našu unutarnju radost, u Bogu utemeljenu, najviše kvari naša bolesna preosjetljivost, ono nepovredivo veličanstvo koje se zove vlastito „ja“, pred kojim se lako počnemo klanjati kao pogani pred svojim lažnim božanstvima. Tako se događa da sve i priznajući pravoga Boga, kakav nam se je očitovao u Isusu Kristu, Raspetomu i Uskrsnulomu, negdje u dubini svoje podsvijesti i dalje njegujemo ono davno pogansko, zloćudno.

Sin se je Božji u svojoj ljudskoj naravi mogao sniziti do smrti na križu, a mi zar da niti ne pokušavamo uklanjati iz sebe otrov vlastite povrijeđene samodopadnosti? Ako ovog trenutka i ne vidimo načina kojim bismo mogli uspostaviti narušenu slogu, poštivanje i ljubav s ovim ili onim, zar ne bismo mogli barem moliti za potrebnu snagu i pomoć odzgor.

Prava ljubav nije igrarija. Sve što vrijedi ima svoju cijenu. Ljubav koju Isus naređuje uvjet je i prave zemaljske sreće, i one u vječnosti, a takvu nam on želi i nudi. Stoga nas i poziva: *Ostanite u mojoj ljubavi. Ovo sam vam rekao da moja radost bude u vama, i da vaša radost bude potpuna.* Naš bi odgovor na to svakako trebao biti: Tako neka i bude!

don Slavko Kovačić

Slavko Kovačić

TOPIĆI U KUČICIMA

DOSELJENJE U KUČICE

Među brojnim kućnim zajednicama izbjeglica iz imotskih i radobiljskih sela pristiglih zacijelo koncem ljeta 1685., smještenih u sela omiškoga zaleđa, od Brela do Svinjšća, a popisanih 28. lipnja 1686., bile su i tri takve zajednice Ribičića.

U tome službenom popisu u Kučicima je, uz 10 starosjedilačkih kuća (prezimana Vukasović, Srdanović, Grgurić, Hastić-Rolj, Dujmović i Zebičić), navedeno 25 kućnih zajednica doseljenih *Studenčana*, među kojima dvije Ribičića: *Nikole Ribičića* od desetero čeljadi i *Miloša Ribičića* od dvanaestero čeljadi. U tih Ribičića, dakle, bile su u tom trenutku dvadeset i dvije osobe ukupno, dok je u spomenutih 10 starosjedilačkih živjelo svega skupa 51 čeljade. Među *Proložanima*, tada nastanjenim na Slimenu, nalazila se je kućna zajednica *Ilje Ribičića* od šestero čeljadi.

Samo se od sebe nameće pitanje, jesu li ti Ribičići prije spomenutoga doseljenja u Kučice g. 1685. živjeli baš na Studencima, a oni koji su istom zgodom došli na Slime baš u Prološcu, odnosno,

nisu li možda svi došli iz nekoga od radobiljskih sela, valjda iz Katuna?¹ Drugim riječima, ne bi li trebalo pretpostaviti, da su se Ribičići iz Nikoline i Miloševe kuće pridružili bjeguncima iz Studenaca, kad su se oni kroz Katune spuštali prema Kučicima, a llijini nekoga drugog dana, prije ili poslije,

1 U KATUNIMA su g. 1725. bile 2 kuće Ribičića s ukupno 16 osoba, g. 1799. u 3 kuće 24 osobe, g. 1948. u 26 kuća 117 osoba. U CISTI PROVO u popisima iz g. 1725. i 1727. nije bilo Ribičića, a g. 1948. bilo ih je 78 u 15 kuća. U BRELIMA g. 1686. Ribičića nije bilo. Nije nam poznato, koji su se i kad su se ondje naselili. Zna se da ih je tu g. 1799. bilo 56 u 6 kuća, dakle dvostruko više nego tada u Katunima, a g. 1948. u 11 kuća 55, dakle dvostruko manje nego te godine u Katunima. Po svemu sudeći prvotno je boravište svih Ribičića bilo u Katunima. Tumačenje neobičnih promjena u njihovom broju u tom i drugim selima zahtijevalo bi opsežna nova istraživanja i dublju analizu, što ne spada, naravno, na ovaj članak.

Proložanima koji su, u strahu od turske osvete, bježali prema Slimenu. Ta nam se mogućnost čini vrlo vjerojatnom.

Prema mletačkom popisu obveznika plaćanja države desetine, koji su g. 1703./1704. bili stalno nastanjeni u spomenutim selima, na Slimenu Ribičića više nije bilo, a u Kučićima je navedena samo kuća Andrije Ribičića, koji je zakupniku spomenute desetine morao u ime svoje kuće predati 4 kvarte pšenice, 1 raži, 7 ječma, 2 prosa i 1 pira. Većina se je dakle Ribičića prije navedene godine vratila na svoju starinu.

Iz upisa umrlih u staroj kućičkoj matici doznaje se da je spomenuti Andrija Ribičić, od kojeg su potekli svi kućički Topići, pripadao onoj kući kojoj je g. 1686. domaćinom bio Miloš Ribičić, ali iz tu navedenih podataka ipak nije jasna njihova krvna veza, je li Miloš Andriji bio djed ili možda stric. To drugo smatramo vjerojatnijim. U Kučićima su umrli Miloš (15. 6. 1716.) i žena mu Stana (24. 2. 1731.). Djece, čini se, nisu imali, jer u spomenutoj matičnoj knjizi nekoj njihovoj djeci nema spomena ni među vjenčanicima, ni među umrlima.

OD RIBIČIĆA TOPIĆI

Ribičići su novo prezime Topić dobili po Andrijinu ocu Iliji (umro u Kučićima 30. 8. 1709.), i to po njegovu osobnom nadimku. Župnik je, naime, podatke o Ilijinu preminuću i ukopu naveo ovako:

1709. maseca agusta na 30. priminu pokoljini Ilija Rib[i]čić Topo i bi ukopan kod S. Luke u Kučići[m] – don Mijo Souvlj], kurat.

Nadimak „Topo“, a onda i po njemu nastalo prezime Topić, radije bismo izveli iz turskoga pridjeva „topal“, pridavan i od slavenskih naroda pod turskom vlašću čovjeku kojemu je jedna noga kraća, u smislu hrom, šepav, nego od riječi top, koja je također turcizam. Bit će da je Ilija stvarno šepao.

Ilijina žena Ana (Prezime joj nije zabilježeno!) umrla je 22 godine poslije njega (na Božić g. 1731.). Ni njemu ni njoj nije navedena dob u kojoj su umrli, pa se može samo pretpostaviti da su oboje rođeni sredinom 17. stoljeća, najvjerojatnije u Katunima.

U kućičkoj matičnoj knjizi pojavljuju se podaci samo jednoga Ilijina i Anina djeteta, njihova već spomenutog sina Andrije, a moguće je, pa i vje-

rojatno, da su ih imali više. Zemlju dobivenu od mletačkih vlasti u Kučićima baštinio je samo taj, a ostali su se, ako ih je bilo, vjerojatno vratili na dje-dovsko ognjište, kako je to učinila i većina ostalih izbjeglica tu privremeno smještenih.

POTOMCI ANDRIJE RIBIČIĆA TOPIĆA SINA ILIJINA

ANDRIJA nije, dakako, bio Kućicanin po rođenju nego se je g. 1685. doselio kao dječak s roditeljima (rođen oko 1676., umro poslije 1745., prije 1753.). Vjenčao se je u Gospe na Brusu 9. studenoga 1705. s **Jelinom Tomasović** Ivanovom. Oni su imali osmero djece, tri kćeri od kojih prvoj nije zapisano ime (umrla 15. 12. 1707.), druga se je zvala **Mara** (r. oko 1718., umrla 18. 1. 1734. „od godina 15“), a treća **Kata**, koja se je udala u Kostanje za Juru Gojsalića (rođena 24. 3. 1727., vjenčana 5. 11. 1747.), i pet sinova: LUKU, ILJU, MATEJA prvoga (r. 1714., u. prije 1724.), JURU (kršten 29. 3. 1721., vjerojatno se nije ženio, godina smrti nepoznata) i MATEJA drugoga. Vlastite su obitelji osnovali Luka, Ilija i najmlađi im brat Matej.

I. LUKINA GRANA

Andrijin i Jelinin sin **Luka** (kršten 10. 10. 1708., umro poslije g. 1760.²) vjenčao se je u Kučićima 23. studenoga 1744. s **Andelijom Souvlj** Ivanovim (k. 4. 1. 1722., u. ?). U staroj kućičkoj matici, u koju su redovito unošeni podaci samo do g. 1747., upisano je ime njihove kćeri **Ane** (r. 26. 2. 1746.), o kojoj ne znamo ništa drugo. Matična knjiga u koju su poslije toga unošeni podaci izgorjela je g. 1943., pa stoga iz razdoblja od 1747. do 1817. nedostaju općenito mnogi podaci, pa tako i o rađanju i umiranju u Lukinoj kući. Tako se zna samo za već spomenutu Anu i još dvoje Lukine i Andelijine djece, koja su umrla poslije g. 1817. To su njihov sin **ANTON** i kći **Tomica** (r. oko g. 1760., udana oko 1790 za Juru Rabotega, umrla 14. 1. 1833.).

Lukin i Andelijin sin **ANTON** (r. oko 1750., u. 25. 6. 1823.³) vjenčao se je oko g. 1788. s **Petrušom Šušić** Petrovom i Matije Radić (r. o. 1764., u. 13. 9. 1845.). Imali su, što se zna, petero djece. Njihova kći

- 2 Spominje se još u spisu od 13. 11. 1760. (DAZd, Omiški arhiv, kut. 144, sv. 3).
- 3 Župnik Božić je u upisu o Antonovoj smrti kao ime njegove majke pogrešno naveo: Ana Tomasović, a o smrti njegove mlađe sestre ispravno: Andelija Souvlj.

Joza nije udavana (r. o. 1798., u. 15. 9. 1878.), a sva četiri sina: LUKA, MATIJ, JOZIP i PETAR, osnovala su obitelji.

I.A. Ogranak Luke Antonova

Antonov i Petrušin sin LUKA (r. o. 1789., u. 20. 2. 1853.)⁴ vjenčao se je 21. veljače 1820. u Svinišćima s *Ivanicom Bartulin* Ivanovom i Ane Popović (r. o. 1797., u. 26. 2. 1852.) s kojom je imao četiri kćeri: *Anticu* (r. 15. 5. 1822., udana 21. 10. 1849. za Jakova Vukasovića, u. 1. 7. 1884.), *Jelinu* (r. 11. 9. 1825., u. kao djevojka 7. 12. 1863.), *Božicu* (r. 2. 6. 1828., udana 6. 2. 1860. za Martina Marunčića, u. 19. 3. 1874.) i *Katarinu* (r. 17. 11. 1831., udana 1. 9. 1856. u Rogoznicu za Pavla Radića, u. 5. 5. 1862. „pala s planine, a ostao joj muž i sin Ive“) i sina ANTONA o kojemu smo uspjeli doznati samo to da je rođen 11. travnja 1836. te da je u mrtvaru kao nadnevak njegove smrti naveden 7. prosinca (bez godine!). Vjerojatno nije bio ženjen.

I.B. Antonov i Petrušin sin MATEJ (r. 20. 2. 1792., u. vjerojatno o. 1860.) vjenčao se je u Kučićim 12. studenoga 1827. s *Ivanicom Burić* Ivanovom i Matije Popović (r. u Svinišćima 10. 7. 1794., u. vjerojatno oko 1760.). Imali su dvoje djece, kćer *Matiju* (r. 20. 2. 1839., u. ?) i sina LUKU.

I.B./1. Matejev i Ivaničin sin LUKA (r. 9. 10. 1832., u. 29. 10. 1886.) vjenčao se je 7. rujna 1857. s *Marijom Srdanović* Tominom i Ivanice Kovačić (r. 5. 3.

1831., u. 8. 5. 1916.). Imali su petero djece, kćeri: *Ivanicu* (r. 3. 5. 1863., udana 23. 1. 1893., za Milana Šarca, u. 12. 4. 1933.) i *Matiju Vidosavu* (r. 22. 2. 1871., u. 4. 3. 1871.), sinove IVANA, ANDRIJU (r. u prosincu 1867., u. 1. 9. 1868.) i MATU.

I.B./1.a. Lukin i Marijin sin IVAN (r. 20. 6. 1860., u. 6. 11. 1925.) vjenčao se je 26. studenoga 1888. s *Ružom Kovačić* Bartulovom i Jake Srdanović (r. 10. 9. 1865., u. 15. 2. 1933.). Imali su kćer *Milicu zvanu Mica* (r. 22. 9. 1902., udala se 30. 1. 1928. za Matu Kovačića Markova, u. 29. 3. 1986.) i šest sinova, a to su LUKA (r. 20. 3. 1890., u. 10. 4. 1917.), MATE, ANTE, MARKO (r. 10. 4. 1899., u. 6. 9. 1900.), MIHO (r. 10. 4. 1902., u. kao dijete, datum nepoznat) i JOZIP.

Ivanov i Ružin drugi po redu sin MATE (r. 11. 2. 1893., u. Kućima, datum nepoznat) vjenčao se je 29. 8. 1915. s *Milicom Jurjević* Jozinom i Matije Terzić (r. 26. 9. 1894., kao udovica preudala se je 14. 8. 1927. za Blaža Marijana Družića, u. 15. 9. 1980. u Omišu). Imali su kćer *Ružu* (r. 8. 3. 1915., u. 11. 3. 1915.) i sina ANTU PETRA (r. 26. 6. 1916., u. 6. 10. 1884.) koji je vjenčan – datum nepoznat – s Anom Raboteg Stipanovom i Ivanice Topić (r. 16. 8. 1919.).

Ivanov i Ružin treći sin ANTE (r. 8. 10. 1895., u. 18. 10. 1956. u Zagrebu) vjenčao se je s *Ljubicom Mimica* Jurinom iz Svinišća. Živjeli su u Beogradu (primljen za člana Općine Beograd 4. 11. 1924.), potom u Zagrebu. Imali su dva sina i jednu kćer..

Ivanov i Ružin šesti sin JOZIP (r. 16. 3. 1905., u. 4. 2. 1970. u Zagrebu) vjenčan 16. 12. 1934. u crkvi Sv. Ante u Beogradu s *Julijanom Augustom Karšin* iz Maribora (r. 29. 10. 1911., u. 5. 2. 1985.). Imali su sina Ivana (u. 21. 9. 1998. u Zagrebu).

I.B./1.b. Lukin i Marijin sin MATE zvani Matejan (r. 12. 2. 1872., u. 13. 10. 1935.) vjenčao se je 20. 11. 1905. s *Jakom Juričić* Ivanovom i Šime Topić (r. 30. 11. 1864., u. 11. 3. 1939.). Djece nisu imali.

I.C. Ogranak Jozipa Antonova

Antonov i Petrušin sin JOZIP (r. o. 1802., umro 5. 12. 1846.) vjenčao se je 20. studenoga 1837. na Sli-menu s *Anom Utrobičić* Jakovljevom i Ivke Tadić (r. oko 1803., u. 14. 3. 1879.)⁵ s kojom je imao četvero djece. Obje su im kćeri umrle kao djevojke, Ivanica (r. 12. 4. 1839., u. 4. 10. 1857.) i Andrijana (r. 30.

4 O njemu se zna da je g. 1813. bio unovačen u Napoleonovu vojsku, vjerojatno za pohod na Rusiju, ali je s još nekima uspio pobjeći i skrivati se. Naveden je u popisu tih bjegunaca sastavljenom 9. 1. 1813. (DAZd, Francuska vladavina, Arhiv Splita, Kraljevska poddelegacija 1812.-1816, kut. 11 pod br. 68).

5 Za njihovo je vjenčanje tražen oprost od zapreke 4. koljena krvnog srodstva (rodbinska veza preko Petrušina pratete Lucije, župnik Božić napisao Mande, udane 1725. za Miju Tadića!).

11. 1842., u. 1. 9. 1883.), a kao momak sin MATE (r. vjerojatno 1844., umro nepoznatog dana i godine poslije majčine smrti). Vlastitu je obitelj osnovao mlađi brat ANTON, rođen tri mjeseca prije očeve smrti.⁶

I.C./1. – Jozipov i Anin sin ANTON (r. 12. 9. 1846., u. 17. 2. 1934.) vjenčao se je 25 kolovoza 1884. s *Jurkom Vukasović* Nikolinom i Antice Srdanović (r. 4. 4. 1855., u. 12. 12. 1908.). Imali su šestoro djece od čega četiri kćeri. Prvorođeni sin JOZIP umro je u 29. godini života (r. 4. 1. 1885., umro u splitskoj bolnici 22. 12. 1913., pokopan na splitskom groblju Sustipan), drugorođeni FILIP LUKA umro kao malo dijete (r. 15. 10. 1886., u. 17.

5. 1887.), a tako i kći *Iva* (r. 9. 5. 1892., u. 20. 12. 1894.). Slijedila je *Iva* mlađa (r. 9. 5. 1893., u. 24. 7. 1970.) i *Mariju* (r. 1. 2. 1897., u. ?) imamo na raspolaganju samo podatke o rođenju. Vlastitu je obitelj osnovala, čini se, samo kći *Ruža* (r. 19. 11. 1888., udana 18. 4. 1921. za Josipa Bepa Radića, u. 7. 1. 1966.) te je ostala na topragu, gdje je poslije njihove smrti živjela kći *Iva Marija* u selu zvana samo imenom Marija (r. 23. 1. 1922., u. 3. 6. 2009.). Nije poznato ima li potomaka njezin brat Dragutin, koji je živio i umro u Nuštru.

6 Podatak o njemu, i to jedini, našli smo u ostavinskoj raspravi vođenoj na omiškom sudu poslije smrti njegove sestre Ivanice.

I.D. Ogranak Petra Antonova

Antonov i Petrušsin sin PETAR (r. 6. 10. 1809., u. 27. 9. 1894.) vjenčao se je 25. studenoga 1837. s *Cvitom Srdanović* Jozipovom i Mande Buljević (r. 3. 4. 1813., u. 18. 1. 1891.) s kojom je imao troje djece: prvorođenu kćer *Šimu* (r. 25. 10. 1840., udana 9. 11. 1863. za Ivana Juričića zvanog Ivko, u. 8. 11. 1915.) i drugorođenu *Mariju* (r. 23. 3. 1844., udana 18. 11. 1878. za Stipana Vukasovića, u. 6. 2. 1907.) i sina PILIPA JAKOVA.

I.D./1. Petrov i Cvitin sin PILIP JAKOV zvani Jakov (r. 25. 4. 1851., u. 7. 3. 1927.) vjenčao se je 8. studenoga 1875. s *Katom Bošnjak* zvanom Kajo kćerju Mije Bošnjaka i Kate Vukasović (r. 23. 10. 1851., u. 22. 9. 1944.) s kojom je imao desetero djece, sedam kćeriju i tri sina. Kao mala djeca umrle su im kćeri prvorođena *Marija* (r. 6. 11. 1876., u. 16. 9. 1878.) i šestorođena *Antica* (r. 11. 1. 1888., u. 18. 1. 1888.), a kao djevojka sedmorodena *Lucija* (r. 6. 12. 1888., u. 19. 2. nepoznate godine?). Udale su se: *Marija mlađa* (r. 2. 10. 1878., udana 12. 9. 1898. za Ivana Topića zvanog Jerkić, u. 21. 7. 1928.), *Petruša Ivka* zvana Pera (r. 25. 12. 1882., udana 25. 11. 1907. za Jakova Vukasovića, u. 1. 2. 1966.), *Ivanica* (r. 22. 1. 1885., udana 17. 2. 1909. za Matu Popovića, u. ?) i *Ruža* (r. 24. 12. 1895., udana 10. 11. 1919. za Milu Bilića Ivanova, u. 11. 9. 1984.). Najmlađe dijete sin STJEPAN poginuo je u I. svjetskom ratu (r. 30. 7. 1898., poginuo kod Gorice 14. 11. 1916.), a vlastite su obitelji osnovali PAVAO PETAR i MATE.

Jakovov i Katin stariji sin PAVAO PETAR zvani Pere (r. 9. 2. 1881., u. 12. 1. 1966.) vjenčao se je 23. 11. 1908. s *Katom Kovačić* Jozinom i Marije Topić (22. 11. 1881., u. 7. 10. 1963.). Njihova je prvorođena i jedina kći *Mila Marija* (r. 3. 9. 1909., udana 17. 2. 1936. za Ćirila Vukasovića Pavina, u. 28. 9. 2002.). Prvi sin JAKOV SLAVKO jedan je od mnogobrojnih žrtava komunističkog terora nakon svršetka II. (r. 29. 11. 1910., ubijen poslije 8. 5. 1945.), drugi ANTUN VLADIMIR zvani Ante umro je kod kuće od posljedica mučenja u komunističkim logorima (r. 19. 5. 1918., u. 17. 1. 1946.). Kao dječak je umro ANĀELKO (r. 28. 7. 1920., u. 2. 6. 1930.), a vlastite su obitelji osnovali MIHO JERKO zvani Milenko (r. 31. 12. 1921., u. 1. 2012.) i NEDILJKO (r. 29. 7. 1923., u. 30. 10. 2009.), od kojih je prvi imao pet kćeriju i sina, a drugi kćer i dva sina.

Jakovov i Katin mlađi sin MATE (r. 20. 9. 1891., umro Argentini 21. 8. 1979.) vjenčao se je u Argentini nepoznatog datuma s *Nikom Marijom Vukasović* Antinom (r. 14. 2. 1906., u. ?), gdje im živi sin Petar.

II. ILIJINA GRANA

Andrijin i Jelinin drugi sin **ILJA** (k. 27. 7. 1711., u. poslije 1782.) vjenčao se je 7. kolovoza 1741. s Anom Margetić Tominom i Marinom (o. g. 1716., u. 13. 1. poslije 1750.). On se je preselio u kuću i na imanje Margetića, čiji su muški potomci izumrli, što znači u zaselak koji je potom dobio naziv Topići. Imali su četvero djece. Kćeri su se zvale **Ivanica** (k. 25. 6. 1744., u. ?), **Matija** (r. 8. 2. 1746., u. ?) i **Katarina** (r. oko 1748., u. 4. 2. 1830.), a sin **JAKOV**.

Ilijin i Jelinin sin **JAKOV** (r. 26. 7. 1741., poslije 1799., prije 1814.) vjenčao se je oko g. 1775. s **Ivanicom Vukasović**, vjerojatno kćerju Ivana Vukasovića Jurina (r. 20. 2. 1746.) ili Marka Matina (r. 1. 3. 1746.), iako bi mogla biti i neka Ivanica iz koje druge obitelji istoga već tada brojnog plemena (u. poslije 1799., prije 1817.). Razlog je te nesigurnosti u tome je što nemamo matičnih podataka o rođenima i vjenčanima poslije g. 1747. sve do 1817., pa smo prisiljeni nagađati. Jakov i Ivanica imali su barem petero djece, i to sinove: **MATU**, **ANTONA** (r. o. g. 1779., u. poslije 1799.), **PAVLA**, **JURU** (r. 22. 3. 1788., bogoslov, kojemu se poslije izgubio trag, u. poslije 1825.) i **IVANA** (r. o. 1793., umro poslije 1799.). Podaci o njima navedeni su u državnom popisu Kućičana iz g. 1799., a moguće je da im je koji brat ili sestra umro prije toga. Vlastite su obitelji osnovali, što se zna, samo Mate i Pavao.

II.A. Ogranak Mate Jakovljeva

Jakovljevi i Ivanićin stariji sin **MATE** (r. o. 1777., u. 4. 3. 1847.) vjenčao se je vjerojatno g. 1800. s **Katarinom Sovulj** Matinom i Cvite Pervan (r. o. 1774., u. 21. 10. 1858.). Imali su, što se zna (Matičnih upisa do 1817. nema!) četvero djece. To su kćeri **Matija** (r. 13. 9. 1801., udana 6. 9. 1824. za Ivana Srdanovića Tadijina, u. 23. 1. 1869.) i **Tomica** (r. o. 1811., udana 25. 11. 1833. za Jakova Šušića Matina, u. 28. 8. 1844.), sinovi **JOZO** i **IVAN** (r. o. 1814., umro neoženjen 14. 12. 1885.).

Matin i Katarinin sin **Jozo** (r. 20. 1. 1807., 24. 3. 1850.) vjenčao se je u Svinjšćima 20. studenoga 1837. s **Anom Popović** Josipovom i Matije Tafra (r. 26. 7. 1818., u. 26. 11. 1884.). Imali su petero djece: kćeri **Matiju** (r. 21. 1. 1839., udana 17. 11. 1856. za Matu Brzovića Ivanova, u. 4. 1. 1908.) **Ivku** (r. o. 1745., u. kao djevojka 16. 10. 1867.) i **Jurku** (r. o. 1847., u. ?), sinove **Miljovila** (r. 31. 1. 1842., u. kao mladić 6. 7. 1857.) i **PETRA**.

Jozin i Anin sin **PETAR** (16. 6. 1849., u. 25. 12. 1926.) vjenčao se je 6. studenoga 1871. s **Anticom Šarac** Ilijinom i Ružice Pejković (r. 13. 6. 1849., u.

19. 8. 1905.) s kojom je imao osmero djece: kćeri **Ivku Birgitu** (r. 21. 2. 1874., udana 14. 11. 1898. za Stipana Rabotega Ivanova, u. 17. 1. 1952.), **Maru** (r. 7. 12. 1876., udana 17. 11. 1907. za Marka Radića Matina, u. 20. 11. 1942.), **Anticu** (r. 19. 3. 1880., u. kao djevojka 11. 6. 1901.), **Anu** (r. 23. 11. 1885., u. kao djevojka 9. 11. 1909.), **Ružu** (r. 14. 8. 1889., udana 26. 10. 1919. za Josipa Radića Matina, u. pri porođaju 20. 12. 1920.) i **Katu Filipu**

(r. 8. 2. 1892., u. kao djevojčica 4. 7. 1902.), sinove **ANTU** (r. 17. 1. 1882., u. 18. 3. 1882.) i **DUJU ANTU**.

Petrov i Antićin sin **DUJAM ANTE** zvani Ante (r. 8. 5. 1883., u. 29. 5. 1963.) vjenčao se je u Svinjšćima 20. studenoga 1911. s **Matijom Bartulin** Josipovom i Matije Tavra (r. 4. 2. 1891., u. 11. 6. 1963.). Imali su devetero djece, četiri kćeri i pet sinova, od kojih su: **Ana Zorka** (r. 19. 10. 1912., u. 19. 11. 1989.), **Antica** (r. 8. 3. 1925., udana 21. 7. 1952. za Dragoslava Tomasovića, u.), **Marija** (r. 24. 10. 1927., u. 1. 11. 1996.), **Ivka** (r. 23. 6. 1930., vjenčana u Gospe od Zdravla u Splitu 11. 11. 1967. s Robertom Tafra), **PETAR MIHO JOSIP** (r. 26. 9. 1914., vjenčan 29. 6. 1959. u Osijeku s Dragicom Kimer, gdje je i umro 25. 7. 1985.), **MATE PAVE** (r. 20. 2. 1917., u. 10. 3. 1920.), **AN-ELKO MARKO** (r. 7. 9. 1919., vjenčan 26. 4. 1954. s Bosiljkom Sovulj Mijinom, u. 7. 2. 2011.), **IVAN** (r. 7. 10. 1922., hrvatski vojnik, žrtva komunističkog terora nakon 8. 5. 1945.) i Grgo (r. 10. 3. 1933., u. u Kanadi 26. 1. 1999.).

II.B. Ogranak Pavla Jakovljeva

Jakovljevi i Ivanićin drugi sin **PAVAO** (r. 8. 6. 1781., u. 5. 11. 1832.) vjenčao se je **prvi put** oko g. 1808. s **Ivanicom Rogošić** Ivanovom i Šiminom (r. o. 1786., u. 8. 1. između 1814. i 1817.). S njom je imao sinove **GRGU** i **ANTU**, a možda i još koje

dijete, jer u nedostatku upisa rođenih prije 1817. ne znamo za rođene između 1747. i 1817., ako su umrli kao djeca i neoženjeni/neudate prije 1817. – Isti se je Jakovljevi i Ivaničini drugi sin **PAVAO** nakon smrti svoje prve žene vjenčao po drugi put 26. studenoga 1821. s **Katom Cerić** Grginom i Jurke Tavra (r. 5. 11. 1782., u. 27. 2. 1866.), udovicom Tadije Tomasovića s kojom je imao sinove **JURU** i **JAKOVA**. Kata se u prvom braku sa spomenutim Tadjinom Tomasovićem imala dva sina i dvije kćeri (o njima u Zovu RO g. 2011. br. 1/32 str. 21.

II.B./1. Podogranak Grge Pavlova

Pavlov i Ivaničin (**I. brak**) sin **GRGO** (r. 4. 9. 1809., stradao 4. 10. 1854.) vjenčao se je 7. siječnja 1839. s **Matijom Šarac** Matinom i Antice Radić (r. 27. 2. 1811., u. 26. 5. 1882.). Imali su petero djece. Njihovo najmlađe dijete, jedina kći **Marija Filipa** (r. 24. 4. 1851., udana 23. 11. 1874. u Svi-nišće za Božu Brstila, a kao udovica 21. 1. 1878. u Kučiće za Jozu Kovačića Ivanova, u. 10. 6. 1926.). Od četvorice sinova prvorodeni **MATE** nije se ženio (r. 25. 2. 1840., u. 20. 12. 1922.), treći je po redu **MARKO** bio svećenik (r. 21. 4. 1845., zaređen 15. 12. 1867., u. 14. 3. 1913.). Vlastite su obitelji imali **PAVAO** i **ILJA**.

II.B./1.a. Grgin i Matijin sin **PAVAO** (r. 5. 2. 1842., u. 26. 3. 1919.) vjenčao se je 24. studenoga 1873. s **Ružicom Tomasović** Markovom i Marte Brstilo (r. 9. 2. 1854., u. 17. 12. 1935. Imali su osmero djece. Kćeri su im **Srećka Matija** (r. 6. 10. 1882., u. 15. 7. 1969.) i **Ana** (r. 18. 1. 1894., udana 11. 2. 1920. za Jozu Tomasovića Antina i Rožina, u. 2. 8. 1964.), a sinovi prvorodeni don **GRGO MARKO STIPE** (r. 2.

10. 1874., zaređen 26. 9. 1897., u. 27. 7. 1956.), trećerodeni **TOMA** (r. 20. 12. 1879., poginuo u I. svjetskom ratu, smrt upisana 7. 2. 1915.), a vlastite su obitelji imali **MARKO**, **IVAN FILIP NIKOLA**, **ANTE LJUBOMIR** (r. 1. 2. 1889., vjenčan 25. 1. 1926. s Jelicom Katom Tomasović Markovom r. 5. 11. 1898., s kojom je imao dvije kćeri i sina, živio s obitelji i umro u belgijskom gradu Seraingu 11. 9. 1955.) i **AN EO VLADIMIR** (r. 11. 6. 1891., vjenčan u Silbi 10. 2. 1926. s Ondinom Matulina r. 16. 11. 1899., u. 12. 10. 1980., s kojom je imao dvije kćeri i dva sina, on u. 8. 12. 1975.).

Držeći se pravila o navođenju potpunijih podataka samo o obiteljima osnovanim do g. 1920. dodajemo sljedeće:

Pavin i Ružin drugi po redu sin **MARKO** zvani Kovač (r. 14. 9. 1876., u. 1. 1. 1958.) vjenčao se je 19. veljače 1906. s **Danicom Nikom Tomasović** Antinom i Rožinom (r. 17. 2. 1890.). Oni su imali devetero djece, do uključivo g. 1920. kćeri **Slavku Ružu** (r. 15. 1. 1909., udana 28. 2. 1938. za Danu Marunčića Matina, u. 3. 2. 1996.), **Danicu Ružu** (r. 13. 8. 1914., udana 29. 9. 1941. za Antu Srdanovića Matina, u. 12. 2. 1976.) i **Dragicu Matiju** (r. 25. 2. 1920., udana 21. 6. 1942. za Antu Ivana Sovulja, u. u Varaždinu 2. 5. 1998.), sinove **PAVLA BRANIMIRA** (r. 18. 12. 1906., vjenčan 4. 1. 1937. s Veselom Vojnović Bartulovom, u. 6. 6. 1973. u Splitu), **VESELKA TOMISLAVA** (r. 17. 12. 1911., s obitelji živio i umro 18. 9. 1982. u Metkoviću) i **RATIMIR AUGUSTIN ĆIRIL** (r. 29. 5. 1917., u. 24. 2. 1947.).

Pavin i Ružin četvrti po redu sin **IVAN FILIP NIKOLA** zvani Pile (r. 26. 11. 1885., u. 21. 2. 1966.) vjenčao se je 23. 10. 1919. s **Marijom Veronikom Tomasović** Markovom i Jele Urlić (r. 2. 2. 1894., u. 13. 7. 1968.). Imali su osmero djece, dva sina i šest kćeriju, od kojih je do uključivo 1920. rođen samo sin Vinko Ilija (r. 30. 7. 1920., vjenčao se je s Liljanom Krunić 17. 8. 1968., u. 15. 10. 2005.) s kojom je imao dvoje djece.

II.B./1.b. Grgin i Matijin sin **ILJA** (r. 18. 1. 1849., u. 23. 4. 1926.) vjenčao se je u Rogoznici 21. studenoga 1881. s **Matijom Kuzmanić** Lovrinom i Mande Marušić (r. 2. 10. 1863., u. 1. 3. 1920.). Imali su desetero djece, četiri kćeri i šest sinova. Kćeri su: **Marija** (r. 27. 1. 1884. udala se je 23. 2. 1908. za Stipana Bajića Remetića, u. 1960.), **Ane** (r. 25. 7. 1886., udana 1. 2. 1926. za Ivana Vojnovića Antina, u. 17. 11. 1964.), **Manda Milica** (r. 12. 7. 1888., ubio je grom 14. 9. 1928.), **Filipa** (r. 30. 8. 1892., udana u Rogoznicu 18. 1. 1915. za Nikolu Mimicu Petrova, u. kao udovica u Kučićima 27. 5. 1962.), **Ruža** (r. 1. 10. 1894., udana u Brela

8. 2. 1915. za Stipu Juričića, u. 25. 1. 1966.), a sinovi: **VLADIMIR STIPAN**, **GRGO IVAN**, **FILIP MATE** (r. 2. 5. 1896., vjenčan 14. 2. 1927. s Anicom Vukasović Matinom, u. 11. 12. 1968.), **NIKOLA** (r. 22. 10. 1898., u. 3. 3. 1901.), **MIRKO** (r. 28. 3. 1900., u. 1. 3. 1902.), **MIRKO MIHO** (r. 26. 4. 1902., vjenčan 24. 11. 1930. s Katom Vukasović Matinom, u. 8. 10. 1982.), **PAVAO MARKO** (r. 20. 1. 1905., umro kao dijete).

Do uključivo g. 1920. obitelj je osnovao samo Ilijin i Matijin prvorođeni sin **VLADIMIR STIPE** zvan poslije svojim drugim po redu imenom (r. 15. 10. 1882., 3. 4. 1958.) koji se je vjenčao u Rogoznici 9. veljače 1920. s **Ivkom Mimica** Petrovom i Marije Marušić (r. 11. 10. 1890., u. 15. 4. 1971.). Imali su četiri kćeri i sina. Prije g. 1922. rođena im je samo kći Matija-Marija (r. 12. 3. 1921., pogubljena tijekom komunističkog terora poslije 8. 5. 1945.).

O drugom po redu Ilijinom i Matijinom sinu **GRGI IVANU**, profesoru (r. 1. 1. 1890., u. 18. 6. 1965.) pisali smo u Zovu RO g. 2002. br. 2. (15) str. 33-38, a o njegovu sinu dr. Mladenu Topiću g. 2005. br. 1. (20) str. 48-50.

II.B./2. Podogranak Ante Pavlova

Pavlov i Ivaničin (1. brak) sin **ANTE** (r. 10. 7. 1814., u. 29. 9. 1891.) vjenčao se je 15. studenoga 1847. s **Mandom Tomasović** Mijinom i Jele Marušić Bakotić (r. 4. 3. 1825., u. 20. 1. 1898.). Oni nisu imali djece.

II.B./3. Podogranak Jure Pavlova

Pavlov i Katin (2. brak) sin **JURE** (r. 8. 4. 1822., u. 29. 11. 1867.) vjenčao se je oko g. 1858. s **Jerkom Raboteg** Matinom i Jozice Radić (r. 16. 9. 1827., u. 12. 3. 1911.). Vjerojatno su imali više djece, ali za one koji su umrli kao djeca prije očeve

prerane smrti ne znamo, jer iz godina 1857.-1868. ne raspoložemo matičnim upisima. On je iza sebe ostao samo kćer **Ivanicu** (r. 16. 5. 1859., udana 18. 2. 1884. za Stipana Vukasovića Grgina, u. 19. 1. 1931.) i sina **IVANA**. Podaci o njihovu rođenju navedeni su u ostavinskom spisu omišškoga suda, koji im je za skrbnika, uz majku, odredio rođaka Pavu sina pok. Grge. U sudskom inventaru imovine koja im je ostala od pokojnoga oca navedeno je: 1. polovica kuće zidane usuhu, pokrivene pločom, kojoj su mejašnici od bure Ivan Topić, od istoka baštinici pok. Grge, od zapada vrt; 2. kućica zidana usuhu pokrivena pločom, kojoj je od bure Glavica, od istoka Ivan Topić, od sjeverozapada Jakov Topić, od jugozapada dvor, kojega je njegova jedna četvrtina.

Ivana su.

Jurin i Jerkin sin **IVAN**, kojega su, zato što je već kao trogodišnji dječak ostao bez oca, nakon toga nazvali po majčinu imenu **Jerkić** (r. 25. 4. 1864., u. 8. 1. 1856.) vjenčao se je 12. rujna 1898. s **Marijom Topić** Jakovljevom i Kate Bošnjak (r. 2. 10. 1878., u. 21. 7. 1928.). Imali su osmero djece. U djetinjosti su dobi umrle kćeri **Ruža** (r. 13. 2. 1903., u. 16. 8. 1905.), **Ivanica** (r. 20. 6. 1905., u. 19. 6. 1909.), **Mila** (r. 6. 4. 1909., u. 3. 7. 1909.) i najmlađe dijete sin **TOMA** (r. 1. 3. 1918., u. 15. 8. 1919.). Odrasli su i svoje obitelji osnovali kći **Marija** (r. 29. 1. 1915., vjenčana u splitskoj župi Sv. Križ 14. 12. 1946. sa Šimom Puljićem, pekarom, u.) i sinovi **JURAJ** (r. 13. 9. 1900., vjenčan 4. 2. 1929. s Jakom Čagalj Antinom s kojom je imao sedmero djece, pet sinova i dvije kćeri, u. 25. 4. 1980.), **DUŠAN** (r. 11. 5. 1910, vjenčan 11. 7. 1959. sa Stankom Tomasović Križanovom, u. 24. 8. 1990.) i **MARIN FRANE** (r. 4. 10. 1912., vjenčan 9. 2. 1948. sa Zorkom Šarac Jokanovom, s kojom je imao tri sina i četiri kćeri, u. 28. 2. 1989.).

II.B./4. Podogranak Jakova Pavlova

Pavlov i Katin (2. brak) sin **JAKOV** (r. 4. 3. 1825., u. 6. 12. 1890.) vjenčao se je 19. studenoga 1855. s **Anticom Tomasović** Mijinom i Jele Marušić Bakotić (r. 24. 5. 1837., u. 7. 3. 1911.). Imali su desetero djece, sinove **MARKA** i **MUJO**, kćeri **Matiju** (r. 22. 9. 1856., u. 22. 12. 1856.), drugu **Matiju** (r.

3. 12. 1857., udana 13. 11. 1882., u. 8. 3. 1937.), **Katu** (r. 15. 11. 1860., u. 26. 11. 1860.), **Pilipu** (r. 1862. ili 1863., u. 10. 8. 1881.), drugu **Katu** (r. 26. 9. 1869., u. 14. 9. 1870.), treću **Katu** (r. 18. 3. 1875., živjela u Omišu, u. 11. 7. ?), **Mandu** (r. 28. 2. 1878., u. 15. 4. 1881.) i **Maru** (r. 26. 2. 1882., u. 1. 7. 1897.).

II.B./4.a. Jakovljevi i Antičini sin **MARKO** (r. 1. IV. 1865., u. 22. 5. 1924.) vjenčao se je 18. studenoga 1889. s **Marijom Tomasović** Brninom i Matije Bilić (r. 8. 4. 1867., u. 22. 10. 1935.). Imali su sedmero djece. Kćeri su im: **Filipa Mladika** (r. 1. 1. 1894., u. 16. 10. 1995.), **Milica Marija** (r. 5. 7. 1898., u. 24. 4. 1901.), Ruža Vica (r. 4. 9. 1903., udana 3. 11. 1925. za Marijana Jozu Rogošića Lukina i Ive Vukasović, u. ?) i **Mila Zorka** (r. 27. 9. 1906., u. 6. 10. 1906.), a sinovi **JAKOV IVAN** (r. 15. 7. 1891., u. 16. 6. 1905.), **ANTE JOZO** (r. 17. 1. 1896., vjenčan na Slimenu 21. 6. 1921. s Anom Martić Tominom s kojom je imao desetero djece, šest kćeriju i četiri sina, u. 13. 6. 1943., a Ana r. 5. 6. 1898., u. 26. 11. 1979.) i **Božidar Jakov** (r. 8. 11. 1908., vjenčan 21. 11. 1932. s Nikom Radić Antinom s kojom je imao devetero djece, šest sinova i tri kćeri, u. 21. 12. 1963., a Nika r. 6. 11. 1906., u. 8. 7. 1968.).

II.B./4./b. Jakovljevi i Antičini sin **MUJO** (r. 2. 2. 1872., u. 3. 1. 1945.) vjenčao se je (**1. brak**) 19. 2. 1900. s **Katom Tomasović** Jurinom i Matije Bošnjak (r. 20. 9. 1877., u. 1. 10. 1906.). Imali su sinove **MIRKA SREČKA** (r. 24. 11. 1900., vjenčan 13. 8. 1939. u Osijeku s Viktorijom Pitomac, u. ?) i **MATU** (r. 23. 9. 1902., u. 1. 8. 1905.), kćer **Pilipu** (r. 4.

8. 1906., udana 16. 9. 1929. za Josipa Vukasovića Markova i Kate Radić s kojim je živjela u Slavonskoj Požegi, u.?). – Isti je **MUJO u 2. braku** s Katinom sestrom **Matijom Tomasović** Jurinom i Matije Bošnjak (r. 18. 2. 1881., u. 9. 3. 1958.) s kojom se je vjenčao 23. lipnja 1907. imao kćeri **Mariju Gabrijelu** (r. 1. 4. 1909., udana 30. 11. 1931. u Podstranu za Ivana Perišića Antina, u. ?), **Milu** (r. 7. 7. 1911., u. ?) i sinove: **JAKOVA BLAŽA** (r. 3. 2. 1913., u. kao mladić 20. 6. 1940. u bolnici u Slavonskoj Požegi), **MARKA NEDILJKA** (r. 23. 4. 1915., u. 20. 10. 1940. u Sinju) i **PETRA PAVLA** (r. 25. 6. 1918., vjenčao se 28. 2. 1949. s) i **VLADIMIRA** (r. 30. 1. 1921., u. kao mladić 29. 8. 1940. u bolnici u Osijeku).

III. MATEJEVA GRANA

Podaci o najmlađemu sinu Andrije Topića Ilijina i njegove žene Jeline Tomasović, **MATEJU** (kršten 13. 2. 1724., u. 2. 11. nepoznate godine, poslije 1773., a prije 1799.), kojima sada raspolažemo, prilično su oskudni. Tako nije poznato ni s kim je bio oženjen. Zna se da je imao barem dvoje djece, kćer **Jelinu** (r. oko 1773., udala se oko g. 1805. za Andriju Kovačića Tomina, u. 2. 2. 1862.) i sina **ANDRIJU**.

ANDRIJA sin Matejev (Matin) i žene mu nepoznatog imena (r. oko 1769., u. 28. 8. vjerojatno g. 1816.) vjenčao se je prvi put vjerojatno oko g. 1796. s **Ivanicom Jakovicom Šušić** vjerojatno kćerju Ivanovom (r. ?, u. 24. 11. vjerojatno oko 1805.). S njom je imao kćer **Matiju** (r. oko 1804., udana 28. 5. 1833. za Matu Čaglja Grgina i Zagvozda naseljenog u Kučićima, u. 25. 11. 1874.) i sina **MARKA**. – Isti se je Andrija, nakon smrti svoje žene, vjenčao oko g. 1806. s **Matijom Šarac Bekavac** kćerju Matinom (r. , u. 17. 7. 1865.) s kojom je imao, što je moguće doznati (neka su možda bila rođena i umrla prije g. 1817., od kada su sačuvani redoviti matični upisi u tromjesečnim izvješćima

o rođenima, vjenčanima i umrlima), petero djece: **Jozicu** (vjerojatno r. o. 1809., udana u Zvečanje za Jakova Božića, umrla prije 1865.) kćeri **Anu** (r. 24. 7. 1812., udana 5. 12. 1836. za Antu Tomasovića Tadijina i Kate Cerić, u. 22. 7. 1899.) i **Ivanicu** (r. 14. 1. 1816., udana u Svinišće 7. 1. 1845. za Petra Tavru Barina, u. prije 1865.), sinove **GRGU** i **TOMU** (r. o. 1815., umro neoženjen 10. 7. 1882.).

III.A. Ogranak Marka Andrijina

Andrijin i Ivaničin-Jakovičin sin **MARKO** (r. oko 1797., 5. 9. 1856.) vjenčao se je 22. prosinca 1834. s **Katarinom Pervan** Grgurovom i Ivanice Srdanović (r. 1810., u. 10. 7. 1882.) s kojom je imao šestero djece. Kćeri su im: **Luce** (r. 27. 11. 1836., udana 8. 11. 1875. u Rogoznicu na Lokvu za udovca Matu Kuzmanića, u. 12. 4. 1906.), **Matija** (r. 16. 2. 1839., udana 18. 2. 1867. za Petra Krželja Jurina, u. 26. 11. 1920. u Omišu) i **Marta** (r. 13. 11. 1852., u. 30. 8. 1853.), sinovi **IVAN**, **MIJO** i **KRIŽAN**.

III.A./1. Markov i Katarinin sin **IVAN** (r. 17. 6. 1842., u. oko 1915.) vjenčao se je u Omišu 14. veljače 1876. s **Jozom (Jozicom) Juričić** Ivanovom i Ivke Marčić iz Prološca (18. 3. 1841., u. 20. 4. 1920.). Imali su dvije kćeri: **Ivku** (r. 29. 12. 1879., u. 8. 3. 1943. ili 1944.) i **Peru** (r. 25. 6. 1885., u. 1. 8. 1943. ili 1944.).

III.A./2. Markov i Katarinin sin **MIJO** (r. 4. 10. 1845., u. 23. 6. 1915.) vjenčao se je 15. 2. 1876. s **Anticom Šarac** Tominom i Marije Popović (r. 3. 5. 1848., u. 20. 11. 1920.). Imali su sina **ANTU**.

Mijin i Antičin sin **ANTE** (r. 10. 6. 1879., poginuo na Zadvarju od bombe 5. 5. 1944.) vjenčao se je 21. 11. 1903. s **Ivanicom Radović** Markovom i Lucije Jurjević (r. u Kostanjima 28. 9. 1869., u. 25. 1. 1952.). Imali su kćeri **Mariju** (13. 2. 1905., udana 16. 11. 1930. za Ivana Sovulja Stipina, u. 8. 12. 1986.), **Ivanicu** (r. 20. 8. 1906., u. oko g. 1943. u Omišu), **Mandu Anu** (r. 22. 7. 1909., udana 29. 4. 1928. za Špira Vukasovića Andrijina, u. 23. 7. 2006.) i sina **JAKOVA** (r. 7. 7. 1911., vjenčan 12. 4. 1931. sa Stanom Marom Raboteg Stipinom i Ivanice Topić, u. 19. 4. 1983., ona r. 1. 1. 1909, a u. 8. 3. 1999., imali šestero djece: 4 sina i 2 kćeri).

III.A./3. Markov i Katarinin sin **KRIŽAN** (r. 16. 5. 1849., u. 4. 8. 1915.) vjenčao se je 21. studenoga 1887. s **Katom Sovulj** Jakovljevom i Antice Tomasović (r. 5. 5. 1859., u. 16. 3. 1911.). Imali su kćeri **Luciju** (r. 14. 10. 1888., u. ?) i **Anu Mandu** (r. 27. 5. 1894.), sinove **ANTU** (r. 21. 5. 1891., u. 22. 12. 1932.) i **MARKA** (r. 16. 1. 1899., u.).

Ivan Topić, unuk kućičanina Gрге sa zaručnicom u Kaštel - Kambelovcu (1916.)

III.B. Ogranak Gрге Andrijina u Kaštelima

Andrijin i Matijin sin **GRGO** (r. 15. 3. 1807., u. 6. 10. 1882. u Kaštel-Kambelovcu) došao je kao mladić u Kaštela te se zaposlio u tamošnjih veleposjednika Cambija kao kočijaš. Vjenčao se je tu 3. 3. 1835. s **Anetom de Grisogono** (r. 23. 3. 1814.). Živio je s obitelji u sjeverozapadnoj kuli zidina dvorca Cambi. Nakon očeve smrti stanje je u Kućićima podijelio sa sestrama, a majka je svoju baštinu dala kćeri Ani udanoj za Antu Tomasovića Tadijina, u čijoj je kući provela starost i umrla.

Grgo i Aneta trajno naseljeni u Kambelovcu imali su kćeri **Dominiku** zvanu poslije Domina (r. 1. 4. 1835., udala se u Zadar 1855. za Franu Radeljka), **Lauru** (r. 3. 12. 1837., u. 3. 9. 1938.), **Mariju Mandu** (r. 29. 5. 1843.), **Mandu Ivanicu** (r. 2. 11. 1848., u. 21. 8. 1849.), sinove **ANDRIJU DUJU** (r. 1. 6. 1840., u. 23. 4. 1848.), **IVANELA** (podaci nepoznati) i **KUZMU** (r. 10. 10. 1851., u. 5. 6. 1933.). Ivanelo je u braku s **Jelom Cambi** imao sina **FRANU** (umro u Americi), a Kuzma, vjenčan 2. 10. 1872. s **Marom Perišin** (r. 3. 12. 1845., u. 20. 6. 1901.)

sinove **GRGU** (1873.-1945.), **DUJU** (1876.-1896.) i **IVANA** (1885.-1938.), kćeri **Mariju** (r. 1877.), **Jelisavu** (1880.-1882.) i **Anu** (1883.-1898.). Podatke njihovih potomaka ovdje ne navodimo, jer pripadaju već trećem i višim pokoljenjima Topića rođenih u Kambelovcu.

ZAKLJUČAK

U Kučićima su se Ribičići Topići naselili u djelu koje se zvalo Draga i Zastođe, nešto istočnije od Šaraca. U 19. st. će svoje kuće još istočnije podići njihov zet Mate Čagalj, doseljenik iz Zagvozda.

Novo prezime Topić, nastalo u Kučićima, ustalilo se je polako ne isključujući za više desetljeća staro, pa se tako u matičnim upisima i drugim spisima do sredine 18. stoljeća pojavljuju sad Ribičić sad Topić, više puta i oba.

Dio njih se je u drugoj polovici 18. stoljeća pre-

selio na Magetićevo stanje, u sadašnji zaselak Topići. Svi su oni potomci Ilije Topića mlađega, sina Andrijina i Anđelije Sovulj, a zeta Margetićevih, Ilijina sina odnosno Jakova i žene mu Ivanice r. Vukasović, koji je možda imao i braće, ali je, u svakom slučaju, jedini odrastao i osnovao svoju obitelj.

Stotinjak godina poslije preseljenja Ilijinih staro je boravište u Zastođu napustio i Jakov Topić Petrov iz Lukine grane Topićeva rodoslovnog stabla. To se je dogodilo nakon što se je on g. 1875. vjenčao s Katom Bošnjak Mijinom. Ona nije imala brata nego samo tri sestre pa je naslijedila toliki dio očevine na Povilu, da je upravo ta baština postala težištem obiteljskoga gospodarstva. Braća Luka i Petar, sinovi Antonovi i Petruše Šušić, došli su u posjed prostrane štale podignute pod planinom na jugozapadnom rubu doline zvane Lušnica već između godina 1835. i 1846. Jakov je, nakon spomenute ženidbe, tu u blizini sagradio stambenu kuću, a poslije dodao na nju još toliku. Ispod njih je našao izvor vode. To sve skupa pružalo je pogodnost za obiteljski život i uspješno bavljenje stočarstvom.

Učenošću i uspješnim sudjelovanjem u javnome crkvenom i kulturnom životu prvi su se od Topića, pa i svih Kučićana, istakli pripadnici Ilijine grane don Marko Topić, sin Grgin i Matije Šarac, svećenik i profesor, potom i ravnatelj učiteljske škole u Dubrovniku, i njegova dva sinovca mons. don Grgo Topić sin Pavin, župnik i omiški dekan, i Grgo Topić Ilijin, gimnazijski profesor.

U naše doba, kad život u našim selima općenito, pa i u Kučićima, u velikoj mjeri zamire odseljavanjem, ne više iz straha pred turskom ili kojom drugom osvajačkom silom nego u potrazi za zgodnijim uvjetima života, vrijedno je spomena iseljenje Gрге Topića Andrijina, pripadnika treće grane kučićkih Topića (*Matejeva grana*), u Kašel-Kambelovac već u prvoj polovici 19. stoljeća. Našao je zaposlenje u uglednoj plemićkoj i veleposjedničkoj kući Cambi, u tom se mjestu oženio djevojkom iz plemićke obitelji de Grisogono te stalno nastanio. To što on i njegovi potomci ipak nisu postigli mnogo bolje uvjete života nego su ih mogli imati držeći se djedovskog ognjišta i baštine, smatramo znakovitim i za današnja pokoljenja iseljenika i preseljenika.

RODOSLOVNE TABLICE MUŠKIH POTOMAKA
ILJE RIBIČIĆA TOPIĆA

TABLICA I.A.
LUKINA GRANA - SINOVI *ANTUNA TOPIĆA LUKINA* I ANĐELININA

LUKA (oko 1789. - 1853.) vj. 21. 2. 1820.	MATEJ (1792.- oko 1860.) vj. 12. 11. 1827.	JOZIP (1802. - 1846.) vj. 20. 11. 1837.	PETAR (1809.-1894.) vj. 25. 11. 1837.
--	---	---	---

↑

ANTON (oko 1750.- 1823.) vj. oko 1788. PETRUŠA ŠUŠIĆ (oko 1764. – 1845.)
--

↑

LUKA (1708.- poslije 1760.) vj. 23. 11. 1744. ANĐELIJA SOVULJ (oko 1722. – prije 1799.)

↑

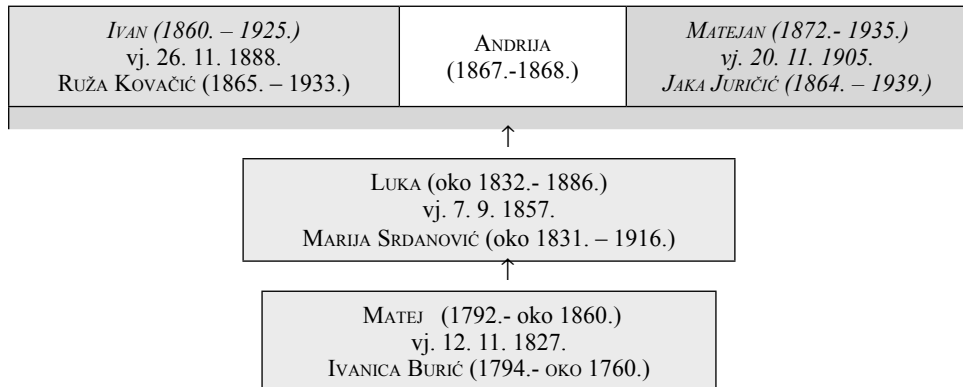
ANDRIJA (OKO 1676.- poslije 1745.) vj. 23. 11. 1744. ANĐELIJA SOVULJ (oko 1722. – prije 1799.)
--

↑

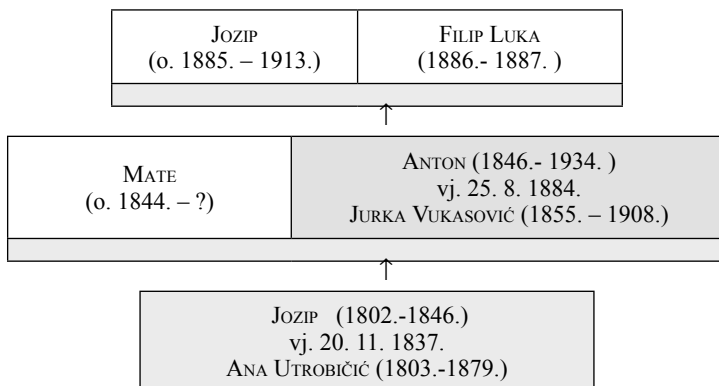
ILIJA RIBIČIĆ TOPO (sredina 17. st.- 1709.) vj. oko 1670. ANA (sredina 17. st. – 1731.)

IZ POVIJESTI ŽUPE, SELA I KRAJA

TABLICA I.B.
OGRANAK **MATEJA ANTONOVA** I PETRUŠINA

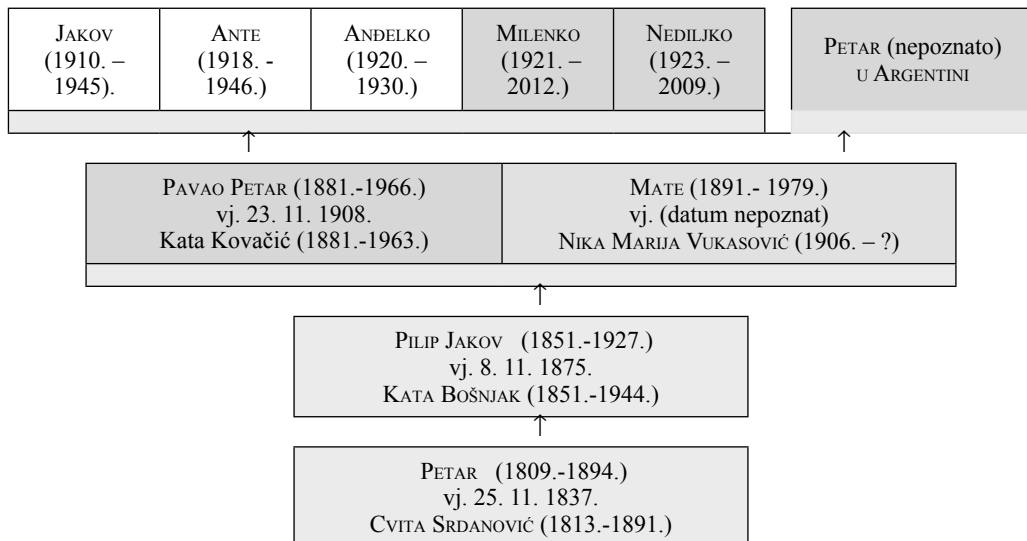

TABLICA I.C.
OGRANAK **JOZIPIA ANTONOVA** I PETRUŠINA

IZ POVIJESTI ŽUPE, SELA I KRAJA

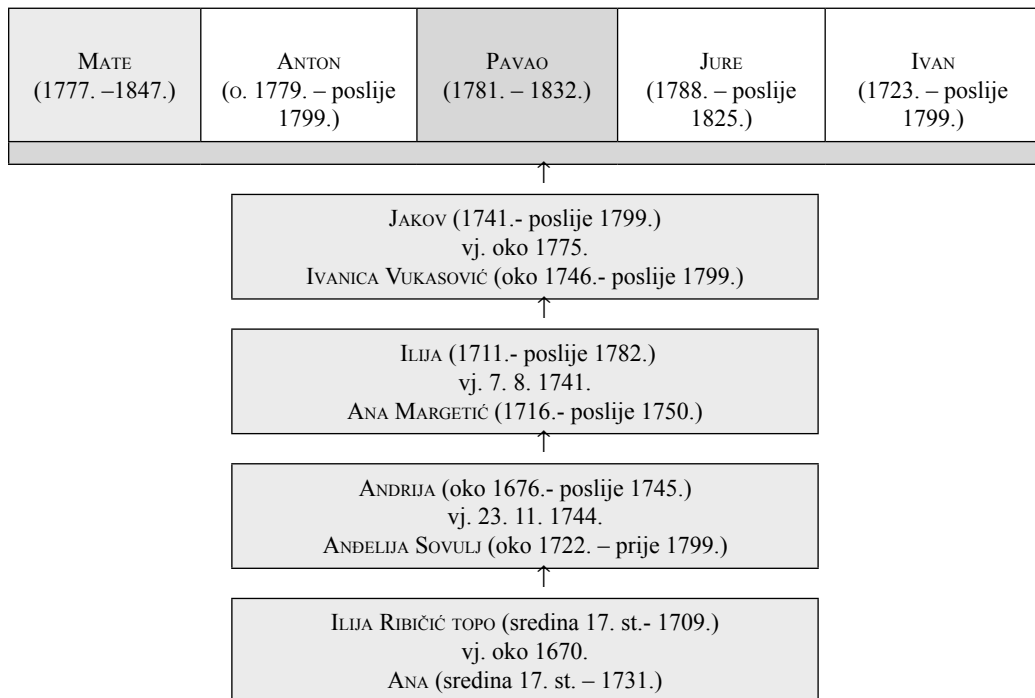
TABLICA I.D.
OGRANAK *PETRA ANTONOVA* I PETRUŠINA

IZ POVIJESTI ŽUPE, SELA I KRAJA

TABLICA II.

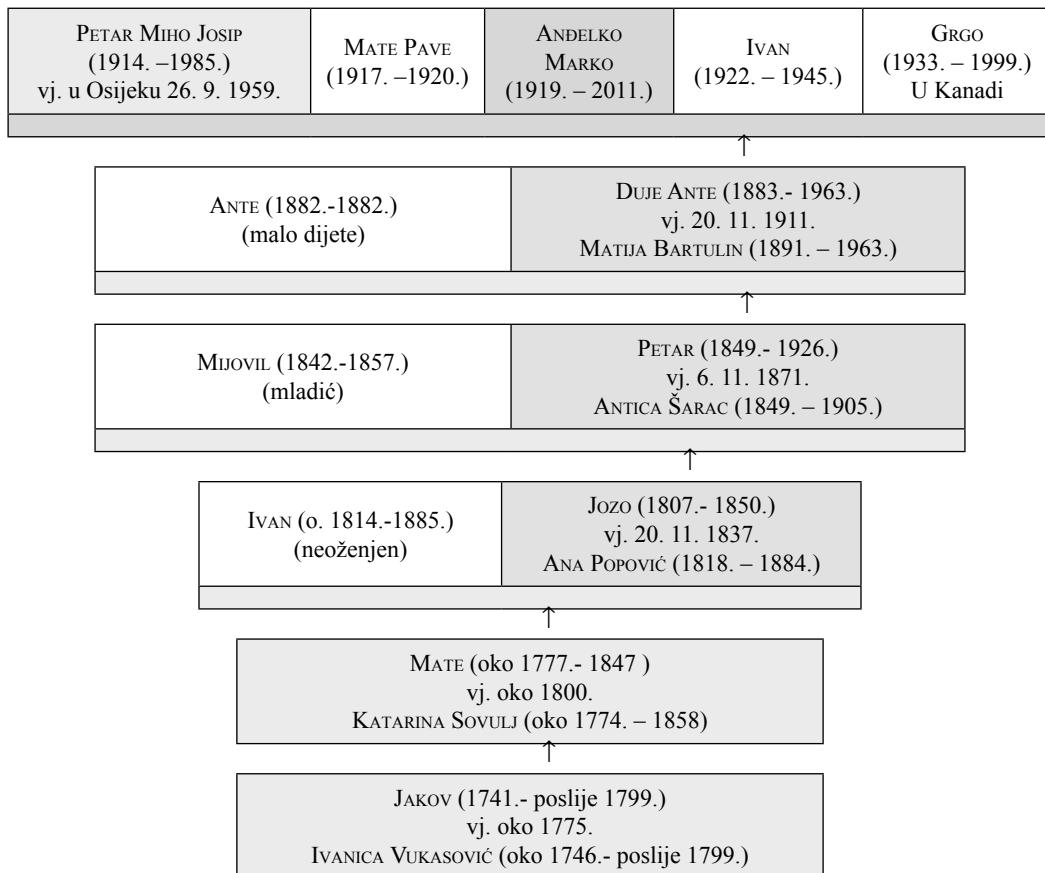
GRANA *ILJE ANDRIJINA* DO PETORICE NJEGOVIH UNUKA

IZ POVIJESTI ŽUPE, SELA I KRAJA

TABLICA II.A.

OGRANAK *MATE JAKOVLJEVA* I IVANICE VUKASOVIĆ

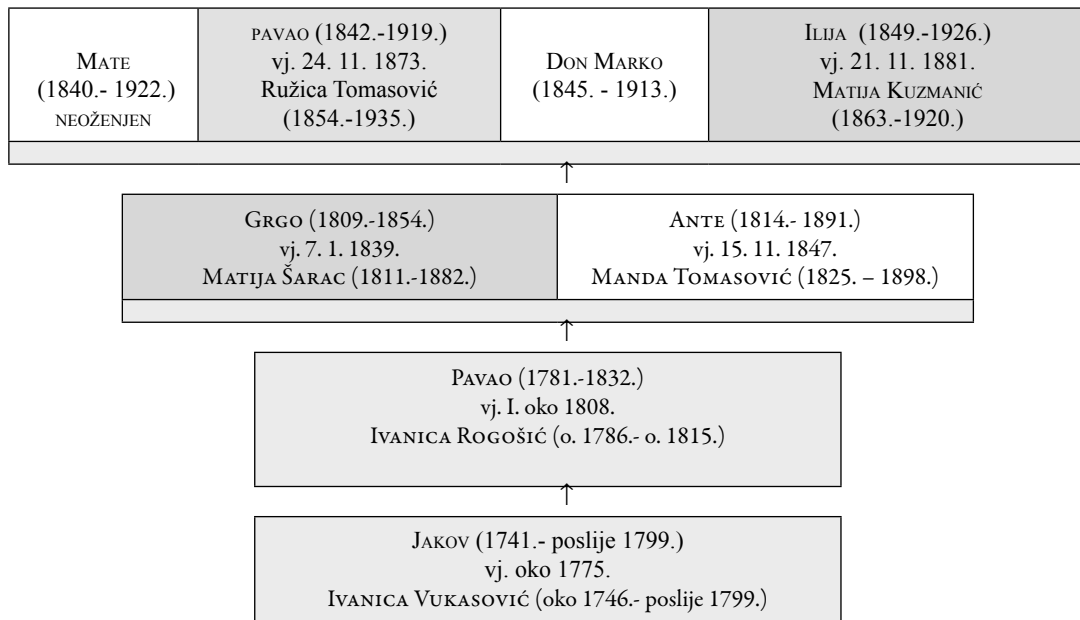

*Stara kuća u
rekonstrukciji*

IZ POVIJESTI ŽUPE, SELA I KRAJA

TABLICA II.B./1.a.

OGRANAK **PAVLA JAKOVLJEVA** I IVANICE VUKASOVIĆ
POTOMCI IZ I. BRAKA DO ČETVORICE UNUKA

Pave pokojnoga Grge i žena mu Ruža

IZ POVIJESTI ŽUPE, SELA I KRAJA

TABLICA II.B./1.a.
ŠESTORICA SINOVA **PAVLA GRGINA** I RUŽICE TOMASOVIĆ

↑

DON GRGO (1874. – 1956.)	MARKO (1876. –1958.) vj. 19. 2. 1906. Danica Nika Tomasović (1890.-1967.)	TOME (1879. – 1915.)	FILIP - PILE (1885. –1966.) 23. 10. 1919. MARA TOMASOVIĆ (1894.-1968.)	ANTE (1889.-1955.) vj. 25. 1. 1926. JELA TOMASOVIĆ (1898.-?)	VLADE (1891. – 1975.) vj. 10. 2. 1926. ONDINA MATULINA (1899. – 1980.)
--------------------------------	--	----------------------------	--	--	---

↑

PAVAO (1842.-1919.)
vj. 24. 11. 1873.
Ružica Tomasović
(1854.-1935.)

↑

GRGO (1809.-1854.)
vj. 7. 1. 1839.
MATIJA ŠARAC (1811.-1882.)

Mladomisnička sličice sina im don Gрге (poledina) i sin im Filip zvani Pile

IZ POVIJESTI ŽUPE, SELA I KRAJA

TABLICA II.B./1.a.
SEDMORICA SIHOVA ILIJE GRGINA I MATIJE KUZMANIĆ

STIPE (1882. – 1958.) vj. 9. 2. 1920. IVKA MIMICA (1890. – 1971.)	GRGO (1890. – 1965.) vj. 2. 9. 1924. TONKA BOROZAN	MATE (1896. – 1968.) vj. 14. 2. 9. 1927. ANICA VUKASOVIĆ (1902. – 1901.)	NIKOLA (1898. – 1901.)	MIRKO (1900.- 1902.)	MIRKO MIHO (1902.-1982.) vj. 24. 11. 1930. KATA VUKASOVIĆ (1896. – 1977.)	PAVAO MARKO (1905. – ?.)
---	--	---	---------------------------	-------------------------	---	--------------------------------

↑

ILIJA (1849.-1926.) vj. 21. 11. 1881. MATIJA KUZMANIĆ (1863.-1920.)

↑

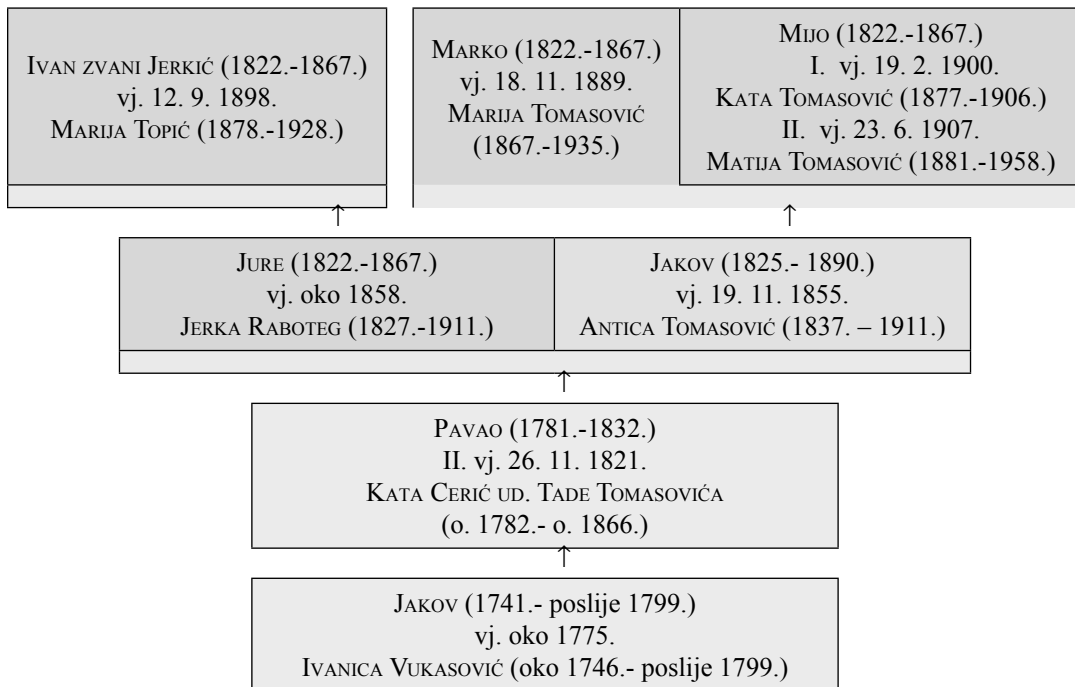
GRGO (1809.-1854.) vj. 7. 1. 1839. MATIJA ŠARAC (1811.-1882.)

IZ POVIJESTI ŽUPE, SELA I KRAJA

TABLICA II.B./3.

OGRANAK **PAVLA JAKOVLJEVA** I **IVANICE VUKASOVIĆ**
POTOMCI IZ II. BRAKA DO ČINUKA

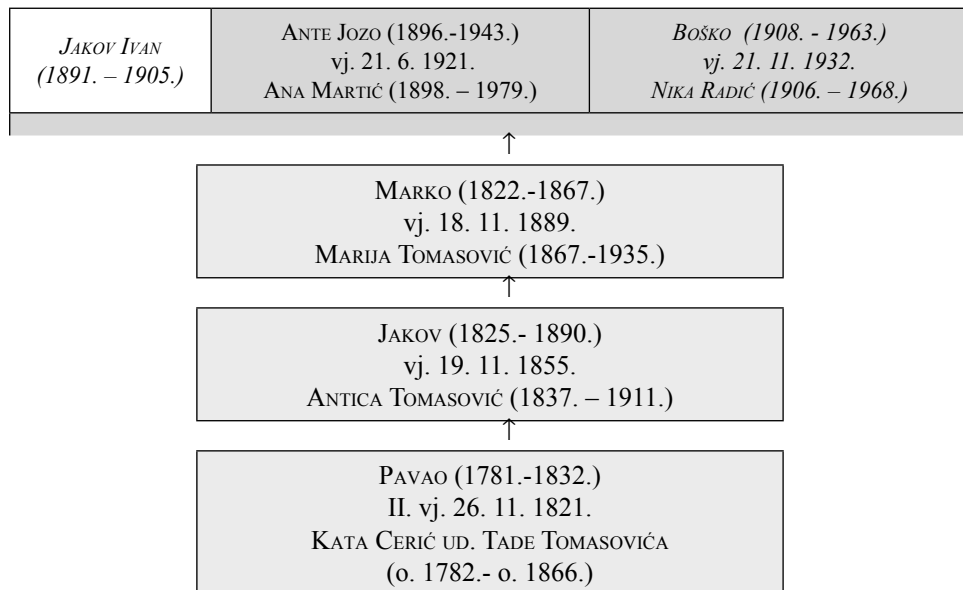
IZ POVIJESTI ŽUPE, SELA I KRAJA

TABLICA II.B./3.
 PODOGRANAK JURE PAVLOVA I KATE CERIĆ
JERKIĆEVI

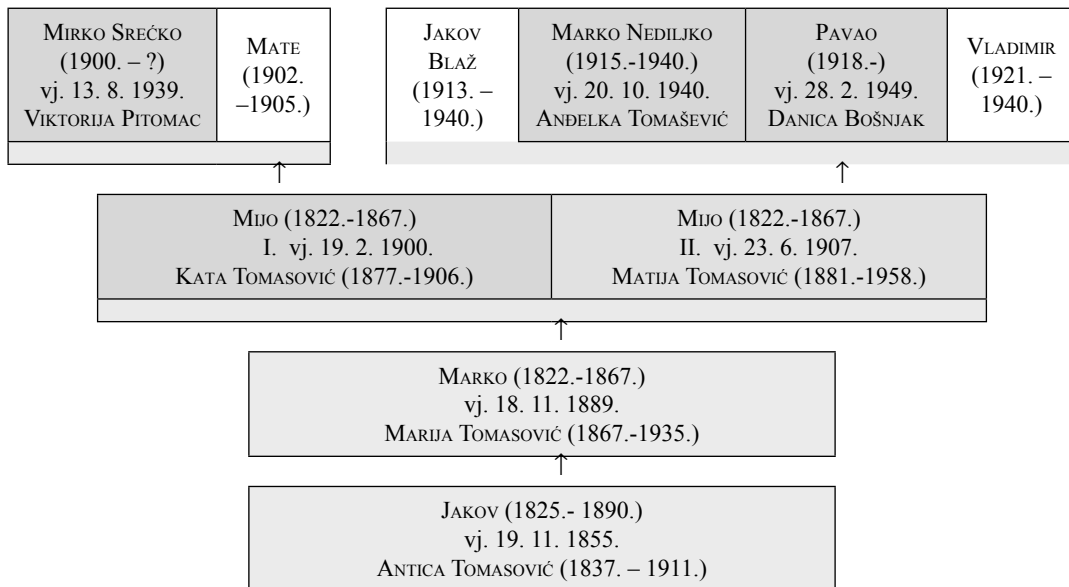
IZ POVIJESTI ŽUPE, SELA I KRAJA

TABLICA II.B./4.
 PODOGRANAK JURE PAVLOVA I KATE CERIĆ
MARKOVI

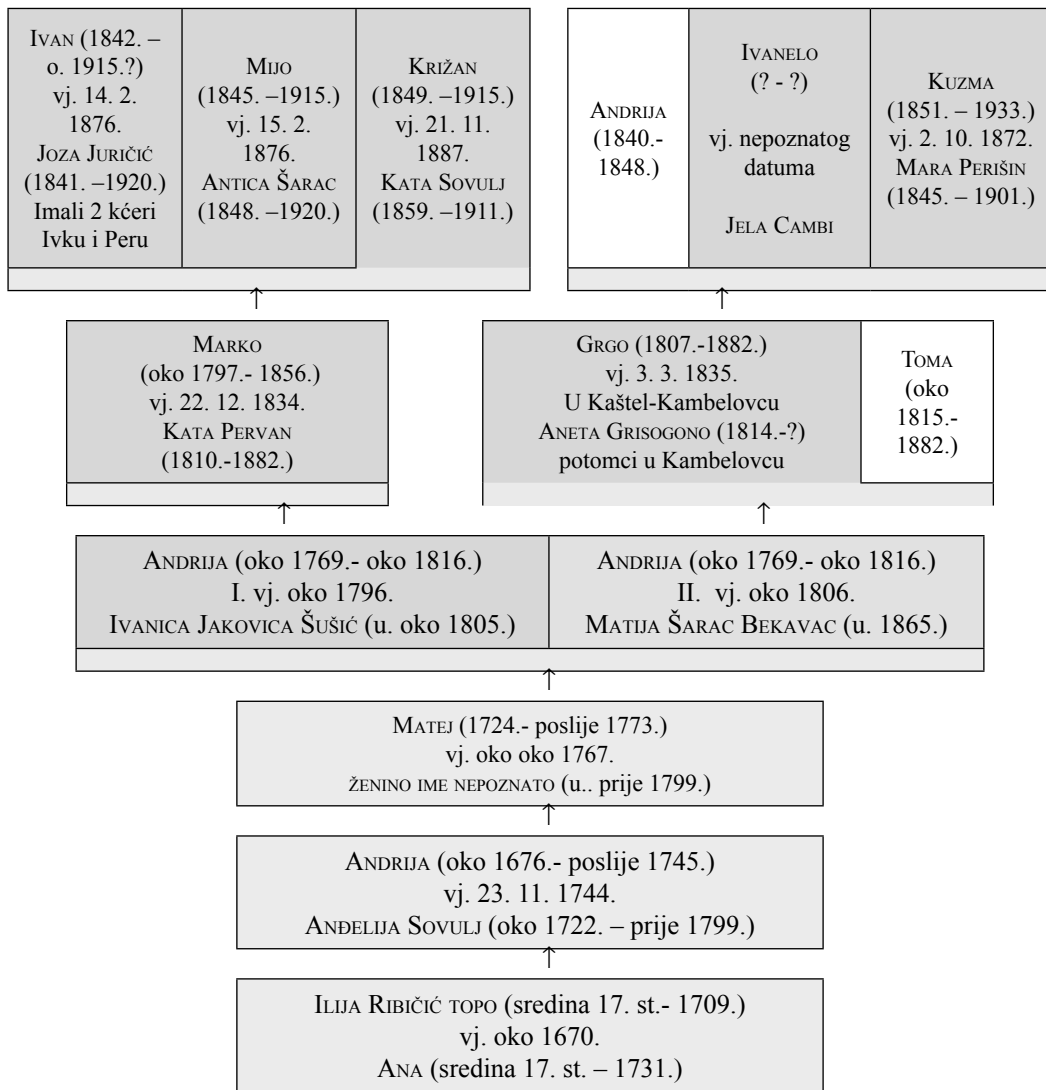
IZ POVIJESTI ŽUPE, SELA I KRAJA

TABLICA II.B./4.
 PODOGRANAK JURE PAVLOVA I KATE CERIĆ
MLJINI

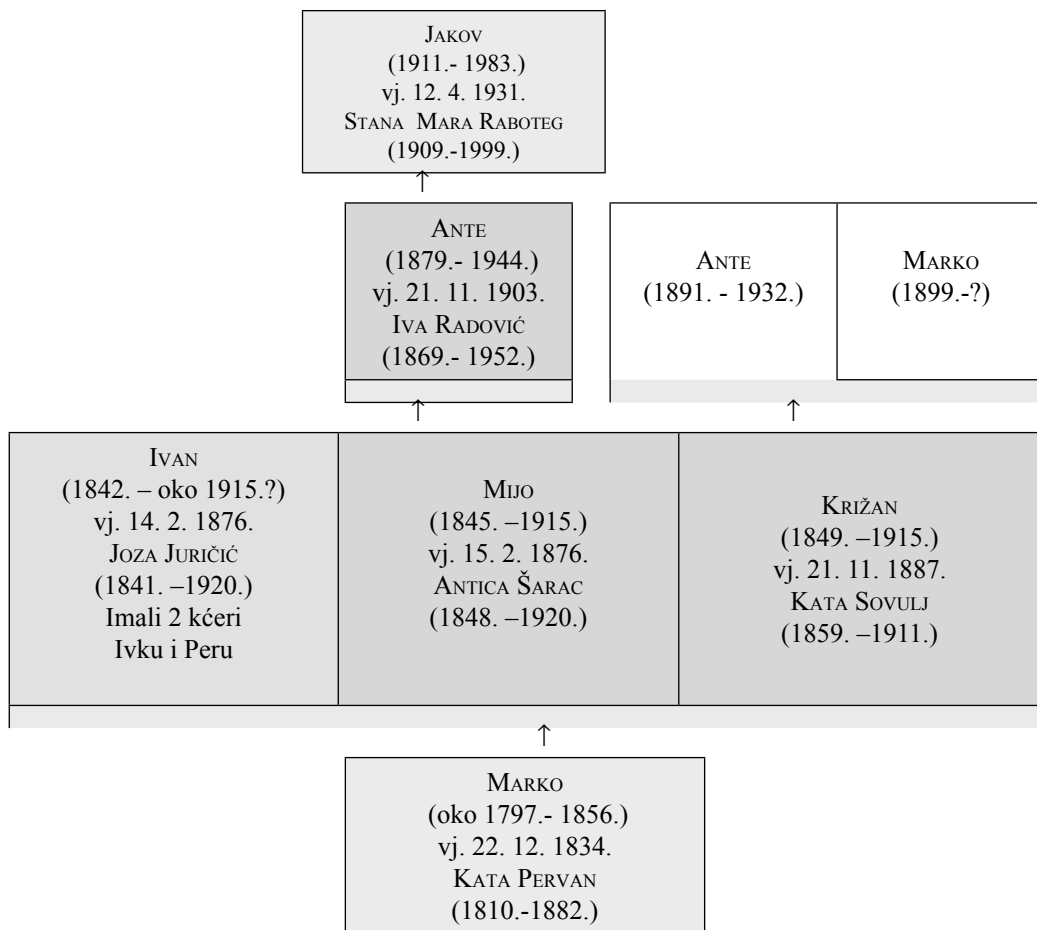
IZ POVIJESTI ŽUPE, SELA I KRAJA

TABLICA III.
MATEJEVA GRANA

IZ POVIJESTI ŽUPE, SELA I KRAJA

TABLICA III.
MATEJEVA GRANA – MARKOV OGRANAK

SVEĆENICI TOPIĆI IZ KUČIĆA

1. Neobičan životni put đakona don Jure Topića

Četvrti po redu sin Jakova Topića i Ivanice r. Vukasović, imenom Jure, rođen je 22. ožujka 1788. Stupio je oko g. 1803. skupa s dvojicom svojih sumještana Stipanom Tomasovićem Antonovim i Bartulom Tomasovićem Ivanovim u glagoljaško sjemenište u Priku. Zbog velikih neprilika u koje je zapalo to sjemenište u doba pobune Poljičana protiv francuskih vlasti g. 1807. morali su to školovanje prekidati. Bartul je u takvim prilikama odustao od daljnjeg školovanja, a Jure i Stipan, kasniji don Stipan, odlučili su ipak nastaviti.

Splitski je kaptolski vikar Horacije Bergelić, koji je poslije smrti nadbiskupa Lelija Cipika desetak godina upravljao Splitskom nadbiskupijom, tražio 25. studenoga 1812. odobrenje francuskih vlasti da šestorica svršениh bogoslova iz sjemeništa u Priku smiju primiti svete redove, među ostalima i za Juru Topića, ali bez uspjeha. Njemu je brat Mate, u svrhu postizanja odobrenja ređenja od novih austrijskih vlasti, dne 25. lipnja 1814., kao kućni starješina nakon očeve smrti, izdao dokument o zagarantiranim prihodima s određenih obiteljskih zemalja za uzdržavanje u slučaju ostanka bez službe, tzv. patrimonij, što se je po crkvenom zakonu tražilo. Tog je puta molba za ređenje odobrena te je Jure primio redove subđakonski i đakonski, ali ne i svećenički. Ne zna se kako i zašto je to izostalo.

Svakako, od tada je njegov život tekao neočekivanim smjerom. Ono što se o tom zna doznaje se iz odgovora kućićkoga župnika don Ivana Božića datiranog u Kućićima 12. rujna 1833. na upit Biskupskoga nordinarijata. Božić tu kaže: „Ja Vam dajem znati da isti Jure Topić jest ređen od vandelja i u ovom selu nije učinio nikakovu barunadu, niti ja mogu znati, nego poznajem da je odijio vanka od sela po turskoj zemlji i molija Boga nad marvom i nada što su ga zvali niki od vlaške ruke. I niki su bili postavi/i viru u njega paka je otiša do Kotora i u njemu je bijo uvaćen i zatvoren, pak je odonlen uteka i više se nije nikada znalo za njega, di je i kuda je poša, niti se je nikada više povratijo svojoj kući. Ima 13 godina da ga ja nisam vidijo nikako. Od puka niti se zna, ali je živ, ali mrtav ...“ – Božić je ispod već stavljenog potpisa dodao: „Rekli su mi njegovi od kuće, da je doša kući u vrime Svetoga godišta is Splita i da je reka da je na brodu s jednim kapitano/m/ od Kotora, i poša je za njim, i da mu

je reka da će ga čekati pod Makarskom; i pokle je tada otiša, više se nije nikada čulo za njega, niti se zna za nj nikada više.“

Radi boljeg razumijevanja treba reći da izraz „ređen od vandelja“ znači da je primio đakonski red, riječ *barunada* ovdje znači „nepodopština“, izraz *u vrime svetoga godišta* odnosi se na jubilarnu svetu godinu, u ovom slučaju to je bila 1825.

2. Don Marko Topića ugledni svećenik i profesor

Don Marko Topić svojim životom i javnim djelovanjem zaslužuje opširniji životopis, ali naš župni list nije prikladan za objavljivanje takvih dugih članaka. Stoga se ovdje ograničavamo na najosnovnije biografske podatke, što smo ih već objavili u Omiškom ljetopisu br. 3 g. 2004. na str. 50.

Rođen je u selu Kućiće 23. travnja 1845. Unatoč tomu što je kao jedanaestogodišnji dječak ostao bez oca, poduzetnog i marljivog gospodara i seoskog glavarara, pokazao je u daljnjem životu izvanrednu duševnu snagu i ustrajnost. Zahvaljujući velikoj požrtvovnosti svoje majke Matije Šarčuše svršio je, prvi od svih Kućićana, visoke škole. Bio je jedan od prvih đaka koji su u Priku završili potpunu osnovnu školu i privatnu nižu gimnaziju. Ostale gimnazijske razrede završio je u Splitu, a bogoslovni studij u Zadru te naknadno položio profesorski ispit. Za svećenika je zaređen 15. prosinca 1867. U osnovnoj školi i poslije bio je školski kolega zname-

nitog arheologa don Frane Bulića s kojim je ostao prijateljski povezan do smrti zanimajući se za don Franina otkrića, ali i slijedeći njegov primjer u promicanju hrvatskog rodoljublja.

*Nego se čudim, da je Anđelina
sjemeništa nabavila i kopacima
Djelo Heilberga, koji čim onako
lijepo svoje po vam.
Vetkoje biti kadrovan.
Ja ovdale se usoga, što mi
jes se ti da moluo, doći on
se poragovrimo,
Du in zdraus!*

Tvoj prijatelj

Uačto.
Don Marko Topić

kraj don Markova pisma kolegi don Frani Buliću, arheologu u Zagreb iz Dubrovnika g. 1906.

Već tijekom školske godine 1867/68. počeo je raditi kao pomoćni učitelj sjemenišne osnovne škole u Priku. Poslije je tu predavao i neke gimnazijske predmete sjemeništarcima privatne niže gimnazije, pripravicima za bogoslovlju (filozofiju) i bogoslovima (*Viroređe*). Ujedno je bio dušobrižnik nedaleke župe Duće.⁷

Od g. 1875. do 1879. bio je ravnatelj građanske škole u Šibeniku, a od tada pa do umirovljenja g. 1909. profesor učiteljske škole u Dubrovniku, od 1905. i njezin ravnatelj. Neko je vrijeme oko g. 1900. vršio i službu duhovnika u dubrovačkom sjemeništu, što znači da ga je tadašnji dubrovački biskup dr. Josip Marčelić i kao svećenika osobito cijenio.

Nastojao je što je više mogao pridonijeti gospodarskom napretku svoga rodnog sela promičući već svršetkom 19. stoljeća naprednije poljodjelstvo i sadnju boljih vrsta voćaka, prije svega trešanja,

po čemu će selo Kučiće tijekom gotovo cijelog 20. stoljeća biti nadaleko poznato. Sadnice je slao iz rasadnika u Dubrovniku.

Posljednje je godine svoga života kao umirovljenik proveo u rodnomu selu i kod sinovca don Grge, tada župnika u Svinišćima. Preminuo je 14. ožujka 1913.

Don Grgo kao mladi župnik

3. Mons. don Grgo Topić

Don Markov sinovac don Grgo, sin Pavin i Ružice r. Tomasović, rođen je u Kučićima 2. listopada 1874. Osnovnu je školu završio u Dubrovniku boraveći kod strica, jer u Kučićima je tada postojala samo pomoćna župna škola, iz koje se nije moglo prijeći u gimnaziju. U Dubrovniku je završio i tri niža gimnazijska razreda, a ostalih pet u Cesarsko-kraljevskoj Velikoj gimnaziji u Splitu kao sjemeništarc splitskoga Biskupskog sjemeništa. Četverogodišnji bogoslovni studij pohađao je od g. 1894. do 1898. u Centralnome bogoslovnom sjemeništu u Zadru, gdje je kao osobito vrijedan i sposoban bogoslov na kraju treće godine studija bio izabran za jednoga od četvorice pomoćnih odgojitelja, s čime je bila povezana i povlastica da smije biti zaređen za svećenika već prije početka posljednje godine bogoslovnoga studija. Tako je svećenički red primio već 26. rujna 1897. u splitskoj katedrali. Mladu misu imao je 5. listopada 1897. u Gospinom svetištu u Loretu.

U svojoj je Splitsko-makarskoj biskupiji vršio sljedeće svećeničke službe: župni pomoćnik u župi Sv. Križa u splitskomu Velom Varošu (1. 1. 1899.

7 Nadbiskupski arhiv, S-M, Poz. 150/II, sveščić 5 pod "docenti".

– 30. 11. 1899.), zamjenik bolesnoga župnika u Donjem Docu (1. XII. 1899. – 31. 1. 1901.), zatim upravitelja sljedećih župa: Vojnić-Gardun (1. 2. 1901. – 31. 12. 1903.), Svinišće (1. 1. 1904. – 31. 12. 1925.) i Kučića (1. 1. 1926. – 30. 9. 1931.). Iz Kučića je u dva navrata posluživao župu Slime (tijekom cijele godine 1925. i opet više mjeseci g. 1928.). Od odlaska iz Kučića tijekom više od dvadeset godina djelovao je u Omišu, najprije kao zamjenik ostarjelog župnika don Šime Vulića do njegova umirovljenja (1. 10. 1931. – 31. 8. 1934.), a potom kao župnik i dekan do 30. listopada 1951. Prema tome u crkvenim je službama, računajući i odgojiteljsku u zadarskoj bogosloviji, bio više od 53 godine.

Formalno je bio umirovljen 31. svibnja 1942. Biskup Bonefačić mu je nakon toga, 8. prosinca 1942., pisao: „Navršili ste 45 godina aktivne dušobrižničke službe u raznim dijecezanskim župama, koju ste posvuda savjesno i revno obavljali uz uzorno svećeničko življenje. Kao nadpop i dekan u Omišu, obzirom na teške prilike po dijecezi uopće, a u Omiškom dekanatu napose, i poslije doznačne Vam mirovine ustrajali ste na svom mjestu i pri radu, a sada, kada formalno nastupate mirovinu, voljan ste da i dalje, barem djelomice, iz istog razloga nastaviti poslužiti župi, dekanatu i dijecezi. Uvažavajući sve to te cijeneći Vaše svećeničke zasluge i žrtve, po saslušnju prečasnoga Sustolnog kaptola u Makarskoj ovom odlukom, prečasnog gospodine, imenujem Vas počasnim kanonikom Sustolnog kaptola u Makarskoj ...“

Međutim, ratne i poratne prilike su bile takve da je don Grgo nastavio dotadašnju službu još punih devet godina. Konačno je danom 30. rujna 1951. zbog već duboke starosti i bolesti razriješen službe župnog upravitelja i dekana u Omišu. Nastanio se je potom u Kučićima. Sv. misu je, po dopuštenju Sv. Stolice, od tada svakodnevno služio u vlastitoj kućnoj kapeli. Liturgijsko ruho i posuđe poslao mu je iz Amerike bivši omiški kapelan don Zvonko Damjanov, koji je sve do svoje smrti prema don Grgi gajio veliko poštovanje te iskazivao svoju zahvalnost. Don Dušan Kuzmanić, jedan od don Grginih kapelana, više je puta naglašavao, da su mu njegovi mudri savjeti u opasnim ratnim i poratnim prilikama vrijedili više nego sve škole.

Uzbuna oko Trsta bila je povod da se don Grgo opet iznenada aktivira, premda tada već osamdesetogodišnjak. Tada su pozvani u vojsku i poslani prema Trstu kućički župnik don Rade Terzić, sviniški don Frane Mihanović i mnogi drugi svećenici. Spomenuti se je umirovljenik, u želji da župljani ne ostanu bez nedjeljnih misa i primanja sv. sakrame-

*Don
Grgo
kao
Omiški
župnik i
dekan.*

nata, pismom od 15. listopada 1953. dobrovoljno stavio biskupu na raspolaganje. Pisao mu je da je „spravan – dok se drukčije ne providi – da prema mogućnosti i prilikama doskoči najnužnijim potrebama vjernika. U tu svrhu moli da mu bude dozvoljeno dvomisiti, također vjenčavati ...“ Na to ga je zahvalni biskup Bonefačić odlukom od 20. listopada 1953. imenovao zamjenikom župskog upravitelja Kučića“ dodajući da se je „župski upravitelj Svinišća povratio iz vojske, ali za slučaj „da i on bude opet uzet“, dao mu je ovlasti i za tu župu.

Novi splitsko-makarski biskup mons. Frane Francić želeći poput svoga prethodnika izraziti don Grgi osobitu zahvalnost i čast ishodio je za nj od Sv. Stolice naslov monsignora te mu je na proljeće g. 1955. osobno predao diplomu o tome papinskom imenovanju.

Don Grgin je prijelaz iz zemaljskog života u vječni bio takav, kakav svećenik samo može poželjeti. Upravo dok je u rano je jutro 27. srpnja 1956. u svojoj kapeli završavao sv. misu, iznenada je osjetio slabost te istog jutra pobožno preminu. Sprovodne obrede sutradan predvodio je omiški dekan don Mate Meštrović, njegov neposredni nasljednik. U ono doba još nije bilo na raspolaganju automobila pa su na sprovod uspjeli doći samo susjedni svećenici, ali ipak su uspjeli stići iz daljega dvojica: iz Splita na daleko poznati propovjednik kanonik don Mladen Alajbeg, koji je u ime Splitsko-makarske biskupije održao oproštajni govor i ostarjeli dučki župnik don Jure Naranča, koji je u svom govoru pokojniku zahvalio, što mu je usred rata svojom hrabrom intervencijom spasio život.

PAPE I NAŠI KARDINALI

Sveti otac Papa Ivan Pavao II proglasio je kardinala Alojzija Stepinca blaženim. U Glasu koncila iz ove godine osvanuo je natpis za pokretanje kanonskog postupka blagopokojnog kardinala Franje Kuharića, budimo sretni i ponosni radi toga! Odazovimo se pozivu i dostavljajmo svoja svjedočanstva o *ljubljenom Kardinalu*, kojeg sam Papa Benedikt XVI. naziva *Govornikom vjere, pravde i ljubavi*.

U prigodi *Gospinoga prinosa*, evo nam u „posjet“ kip Blažene djevice Marije, uznesene na nebo dušom i tijelom gdje je okrunjena za *Kraljicu neba i zemlje*. Iskoristimo tu prigodu za naše zahvale i molitve Majci Božjoj. Nakon četiri tjedna kip Blažene djevice Marije se vraća u svoj dom, u crkvu na sviniškom Brusu.

Jedan Mariolog, Isusovac, prilikom njezina blagdana davne 1944. godine između ostalog izrekao je: „Kada je Bog stvarao zemlju i ovu našu planetu, sebi za podnožje, čovjeku na življenje i upravljanje, Marija se igrala ispred nogu Njegovih“.

U Rimu, u crkvi Sv. Marije Velike (S. Maria Maggiore) pokopan je Felice Peretti, **papa Siksto V** (Sixtus V), podrijetlom Hrvat.

Rođen je u mjestu Grottamare kod Jakina, 13. prosinca 1521. godine. Feliks poječe iz zemljoradničke obitelji. Njegov ujak, gvardijan u franjevačkom samostanu u Montaltu upućuje ga u franjevce gdje postaje doktor teologije i vrstan propovjednik. Papa Pio V. postavlja ga za generalnog vikara franjevačkog reda, a 1570. god. ga imenuje kardinalom. Nakon što je izabran za papu uzima ime Siksto V. u čast pape Siksta IV. koji je također bio franjevac. Bio je papa od 1585. do 1590. godine. Državnik velikoga autoriteta, papa Siksto V. je odmah počeo uspostavljati red u Crkvenoj državi. Energično pristupa ekonomskoj reformi, ne samo Kurije, već i općenito. Potpomaže poljoprivrednu proizvodnju, uzgajanje lana i svile. Poduzima radove na isušivanju močvara. Nastoji uvesti stalne cijene prehrambenih proizvoda. Osobne izdatke je sveo na mini-

mum, zadržavši franjevački način života. Nije imao obzira ni milosti prema prekršiteljima zakona. Na dan svoga krunjenja dao je pred Anđeoskom tvrđavom objesiti dva razbojnika. Time je u Rimu zavladao red i mir. Zbog svoje naravi i svojih pothvata nosi nadimak „Željezni papa“.

Pomaže i unapređuje misionarski rad u Japanu, Kini i Južnoj Americi. Tijekom pontifikata Siksta V. grad Rim postaje grad baroka. Mnogo je radio na urbanizaciji Rima, daje proširiti ulice koje povezuju sedam crkava koje hodočasnici moraju posjetiti da bi dobili oprost. Gradi novi gradski vodovod. Rim je htio učiniti „metropolom svijeta“. Osobno je radio na izdaju Vulgate, istu je 1950 godine proglasio službenom katoličkom Biblijom. Pokreće izgradnju Scala Santa – Svetih stuba, u koju je navodno ugrađena jedna originalna stuba po kojoj su Isusa vodili Ponciju Pilatu, a u Rim ju je donijela sv. Jelena, majka cara Konstantina Velikog. Obnavlja Lateransku palaču i dovršava obnovu bazilike Sv. Petra. Otvara novu, proširenu Vatikansku knjižnicu i uspostavlja red prve Vatikanske tiskare. Petneast godina bio je nalovni kardinal hrvatske

crkve Sv. Jeronima u Rimu. Kao papa Siksto V. daje srušiti staru crkvu i na tom mjestu daje izgraditi novu – također posvećenu Sv. Jeronimu. Bulom *Sapientiam Sanctorum*, 1589. g. papa Siksto V. pri Crkvi ustanovljava i Kaptol Sv. Jeronima i određuje: članovi istoga mogu biti samo svećenici koji potječu iz Ilirske zemlje, koji su rodom Hrvatima i govore Hrvatski. Često je i sam obilazio gradilište, a za gradnju je platio 25.000 škuda.

Papa Siksto V. pomagao je Hrvate u borbi protiv Turaka.

Na saboru u Tridentu upoznao je zagrebačkog nadbiskupa Jurja Draškovića, kojega je kasnije imenovao kardinalom. Umro je od čestih napada malarije u Rimu, 27. kolovoza 1590.

Sveti i blaženi Pape i kardinali, molite za nas!

Bogoljub

DVA SONETA TEBI

Još sam na pučini, jidra zategnuta,
strah me nije one luke kojoj brodim.
Ponizno se ufam dobro da je vodim;
lađu svoju prema kraju ovog puta.

Jednom kad istrudim, kada sklopim oči,
kada mi se biće primakne žnon zvonu,
što nas virne slavi, tila kad nam klonu,
lađu moju primit' sigurno ćeš moći.

Na žvom što je sada zahvalan Ti jesan;
ne žalim se, Bože, ne proklinjen usud
i falingi svoji još uvijek san svjestan.

Zar da tražim više, i uza sve jade,
na svemu Ti fala. Zaslužio nisan
sve darove što mi Tvoja ljubav dade.

Kad mi ruka trudna nad kormilom klone,
jugo dok me bije, bure dok me tuku,
ne daj da me struje prema dnu povuku,
kormilo Ti uzmi, nedaj da potone.

Nedaj da izgubljen plutam na pučini,
brod moj Ti ispravi, luci me uputi.
Zar da bude strah me mora što se muti.
Znam prijatelj moj si, pa mi to učini.

Ka' čovik Te molin, ja virujen u Te!
Prije nego tilo u prah se povrati,
daj da duša bude uza tvoje skute.

Ti znaš da ja nikom to kazao nebi:
svoje jade, boli, strahove i nade,
nikom dobri Bože, nikom osim Tebi.

Čovik

PRILOZI NAŠIH NAJMLAĐIH

MOJA MAJKA

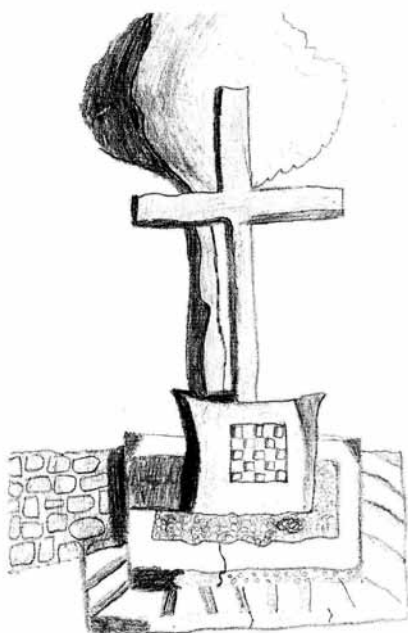
Moja mama ima crnu dugu kosu i smeđe oči.
Visoka je. Oblači se lijepo. Moja mama je dobra.
Nježna je. Vrijedna je i dobro kuha. Odlično šiša
ljudima kosu. Ja volim svoju mamu i ona voli mene.

Ante Šarac, 2.r.

CRVENA PJESMA

Crvena je boja
omiljena moja.
Crveni je mak
kao ljubavni znak.
Volim ruže crvene
boje vatre vatrene.
I bubamaru malenu
crvenu i na točke šarenu.
Crveni je stolnjak
crvena je zavjesa,
crvena je haljinica moja
i vjerujte, to je najdraža mi boja.

Jelena Raboteg, 3.r.

DAN VODA

Danas je Dan voda,
šteta što nema jagoda.

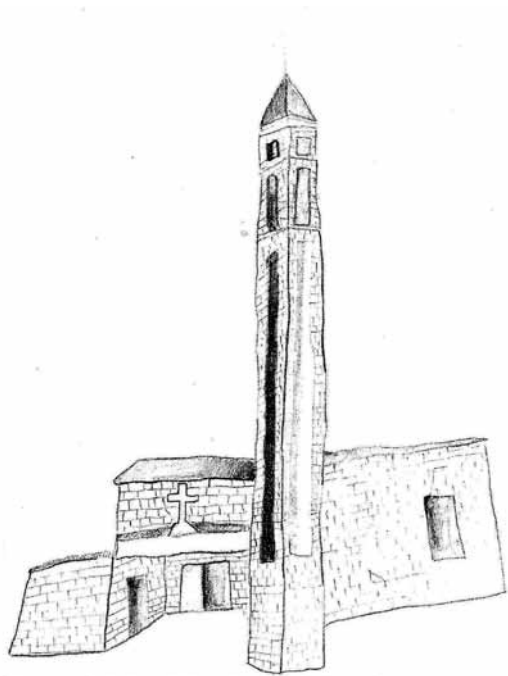
Čuje se cvrkut ptica uz vodu,
dok je naša škola u hodu.

Bila mala ptica ili velika roda,
svima je njima potrebna voda.

Dok mali potok teče,
mi uz njega beremo cvijeće.

Zato draga djeco ne bacajmo smeće,
pustimo nek' čista voda teče.

Stipe Bartulović, 4.r.

MAJČIN DAN I PJESMA MOJA MAMA

Draga moja mama, čestitam ti Majčin dan, jer te puuuuuuuno volim.

Ti si moje blago – tvoje lijepe zelene oči i prekrasna kosa meka kao svila. Dok me grle tvoje nježne ruke osjećam sigurnost i brižnost. Vrlo si lijepa, radišna, puna veselja i sreće. Voliš me i kada sam zločest i kada sam dobar.

Draga moja mama,
najljepša si na svijetu.
Ići ću s tobom,
po cijelom planetu!

Znam da me voliš,
i da me bodriš.
Ti braniš mene,
a ja ću tebe.

Slavim majčin dan,
da ti zahvalim na svemu.
Jer što za mene učinila si,
ja ću ti to vratiti.

Kažimir Souvlj, 4.r.

MOJA MAMA

Moju mamu volim najviše ne svijetu
Volim je najviše na cijelom planetu.

Moja mama je rumena i draga
Ona je prema meni uvijek blaga.

Ona mene budi svaki dan
I uvijek me ljubi za dobar san.

Kad mamu grlim
Ljubav osjetim.

Draga moja mama ljepotica
Kao iz bajke Snjeguljica.

Za mamu uvijek molim
i tada je puno volim.
Tvoja Petra

Petra Kovačić, 4.r.

ODRASLI, UČITE OD DJECE

Mislim da odrastanje i nije neka zabava. Ja bih najradije ostala dijete zauvijek. Jer odrasli su zburnjeni i uvijek negdje žure i jure. Pogotovo ne volim rečenicu: „Daj požuri, kasnim na posao!“ To je rečenica koje se uvijek grozim. Jednom sam to iskušala i na svojoj koži.

Bila je subota i ja sam rano ustala, jer sam se dan ranije s mamom dogovorila da idemo u kino gledati „Ples maloga pingvina“, a kasnije na kremšnite u slastičarnicu.

Brzo sam doručkovala i krenula obući svoju najdražu haljinu. No, tada mi je nešto pokvarilo

osmjeh na licu. Mamin mobitel je zazvonio meni jako poznatim zvukom „Trr – trr“. Mama je došla u sobu i rekla da danas mora ići na posao. Odgovorila sam „dobro“, bez puno emocija, iako u sebi to nisam osjećala. U sebi sam osjećala tugu, žalost i puno, puno ljutnje. Bila sam ljuta na nju, njen posao i na njene prijatelje. Mama je uzela svoju torbu s prijenosnim računalom koju jednako mrzim kao i njen mobitel. Otišla je iz kuće i tada je mene obuzela jako velika tuga. Pogledala sam svoju pripremljenu odjeću koja me nimalo nije veselila. Spremila sam je u ormar i pogledala na sat. Bilo je tri sata. Tada je u kinu počeo film, a ja umjesto da ga gledam, sjedila sam na kauču i maštala o njemu i kolicama. Naravno, i o kremšnita. Tada se mama vratila kući. Vidjela je da sam jako tužna. Ispričala mi se i ja sam (ne baš s radošću) prihvatila ispriku.

Tada je mami sinula jedna jako dobra ideja. Mama je rekla da je sutra nedjelja, i da će se sutra samo meni posvetiti. Još mi je obećala da će svoj mobitel i prijenosno računalo staviti u ormarić s ključem, a ključ će dati meni. Došla je i nedjelja. Obukla sam svoju roza haljinu i s mamom krenula u kino. Mama mi je kupila i kokice. Skupa smo uživale u filmu. A kasnije je na red došla i slastičarnica, dok sam s mamom jela kremšnite prepričale smo cijeli film.

Došle smo kući i ja sam s mamom sjela na kauč i dala joj ključ od ormarića. A ona je meni obećala da će od sada više brinuti za mene nego za posao. Mama je rekla da je naučila lekciju. A ja njoj iz ovoga ispita ipak dajem 5. Tu sam noć zaspala ljepše nego ikada prije.

P.S. Mami sam svejedno dala krive ključeve. Mislim da još malo mora poraditi na ovoj lekciji.

Paula Kovačić, 6.r.

PRIJATELJSTVO JE NAJLJEPŠI AKORD U SIMFONIJI ŽIVOTA

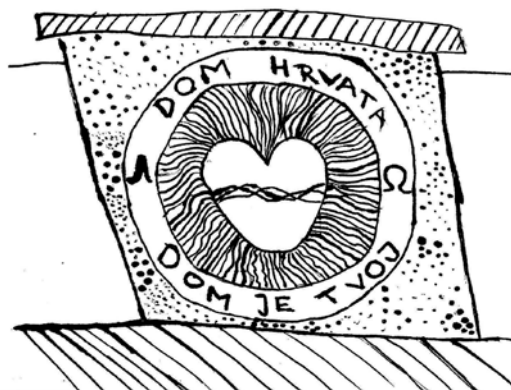
Prijatelji su jedine osobe koje mi u svakom trenutku znaju izvući osmjeh na lice. Oni znaju kada sam tužna, nesigurna u sebe, ili izgubljena. Kroz zajedničko odrastanje učimo se živjeti i nositi s problemima što nam ih djetinjstvo donosi.

Dok sam bila još u vrtiću, prijatelji su mi bili samo za igru. Služili su mi za odabir prave bojice na crtežu, igranje ili smišljanje šala. Kroz odrastanje se to polako mijenjalo. Prijatelji su mi se tiho ušuljali u srce i natjerali na promijenim pogled na svijet.

Na tome sam im jako zahvalna. Danas prijateljstvo za mene ima potpuno drugačije značenje. Oni su zapravo velika pomoć u odrastanju jer im se mogu povjeriti, a oni me shvaćaju. Imam puno prijatelja koji kao da imaju ključ mog srca, ušli su tu i ne žele van. Moja najbolja prijateljica je Katarina. Znam ju 13 godina i kroz te godine smo svašta prošle: svađe, radost, tugu... Uvijek je bila uz mene i nikad ne bi dopustila da se posvađamo. Znala je pronaći pravu riječ u svakom trenutku. Zajedno smo radile svoje prve nestašluke i upadale u nevolje. Svaku riječ koju bih koristila za nju premala je. Imamo mnogo toga zajedničkog i valjda je to razlog našeg dugog prijateljstva.

U životu ćemo se susretati s brojnim i nepoznatim stvarima. Za mene je definitivno najljepše prijateljstvo. Biti pravi prijatelj to je velika vrlina malog čovjeka. Onaj koji ima pravog prijatelja ili je pravi prijatelj ima sve!

Vlatka Topić, 7.r.

S PRIJATELJEM NIKADA NISI SAM

Pojam prijatelja u svakom slučaju se upotrebljava prečesto. Ako se inzistira na njegovoj upotrebi, postaje obično i gubi na svome značenju. I zato danas ne bih voljela ponavljati već dobro ustaljene, usudila bih se reći „ispucane“ izraze poput „prijatelj je uvijek potpora“, „prijatelj nam pomaže kada nam je teško“ i tome slično.

Čini mi se da ljudi samo ponavljaju što im se kaže, iako vjerojatno ne shvaćaju što su rekli.

Danas se tako često govori o dubokim prijateljstvima, o velikim osjećajima proizašlim iz njega, pa se ostavlja dojam da svi imamo nebrojeno puno prijatelja, da nikada nije bilo razočaranja što nipošto nije realno. Ako čovjek u životu ima sreće,

imati će jednoga ili dva prijatelja. I s tom osobom nije nužno slaganje u svakom području, ali je nužno poštovanje.

U velikom broju raznih članaka govori se o tome kako prijatelj ne smije razočarati ili napustiti prijatelja, a pri tom se zaboravlja da je on(a) samo čovjek. Po tome se vidi da su ta očekivanja prevelika i vrlo je jasno da to pišu ljudi koji nemaju prijatelja, već samo o njima ponekad maštaju.

Mislim da ja nisam sposobna pisati o prijateljstvu, jer prijateljstvo je stalno građenje, a ja sam temelje svojih tek postavila. Ono što znam je da bi svaki odnos trebao biti ljubav i neprestano davanje, bez ikakvih očekivanja.

Prijatelj postane dio ljudskoga bića, slikar koji pomaže u oslikavanju duše. Prijatelj je putokaz i ima utjecaj na rast drugoga prijatelja i obrnuto. S prijateljem nikada nisi sam, jek kao što se može otrgnuti djelić svoga ja, tako se ne može otrgnuti ni drugi dio sebe, svoga prijatelja. Ako prijatelj i nije fizički prisutan, znam da imam nekoga tko misli na mene i zato je teško biti usamljen kada je prijatelj u meni.

Zrinka Šušić, 8.r.

RUKE

Kad se male ruke slože nastaju svaka čuda
Mostovi, kuće, zgrade i događanja luda.

U igri kad se ruke slože,
Sve što mašta zamisli ostvarit se može.

Kad se ruke slože oko događaja velika
Sve bude gotovo do roka određena.

U prijateljstvu kad se ruke združe
Za dobro tada ruke služe.

Kad se ruke slože u čišćenju stana,
Taj posao više nije strava.

Ništa nemoguće na svijetu nije
Kad se slože barem ruke dvije.

Kad se male ruke slože,
Sve se može, sve se može.

Anteo Vukasović,
4.a OŠ Josip Pupačić, Omiš

DIDOVE PRIČE

DIDOVE PRIČE (18)

KUMPARAN I PRIČA O PET DUKATA

Dukat peti – da se započeto dovrši

Sa samo jednim dukatom u kesi neznanih trgovaca Luka je brodom iz Podgore doša u Omiš, još samo malo i eto ga kući koje se zaželio.

Bilo je rano jutro i omiški ribari su se išton vraćali sa mora, na mrkim i mučljivim licima omiški ribara Luka je vidijo da je ovoga puta ulov bijo slab.

Na mulu su se zatapale puste bačve, jer je bilo vrima prid jamatvu, a kažu da su već dozrili vinogradi u Borku, Garmi i na Vrisovcima.

Luka prođe kroz Omiš, rano jesensko jutro je bilo ladno i on se zaželi vatre i mirisa dima sa svoga komina. Mladi klesar za sebon ostavi mali grad podno gordi stina omiške dinare, pa priko Smokvice, uz Cetinu nastavi put kući.

A uz Cetinu, prižeglu travu nadojenu jesenskon roson pasla su stada svakojega blaga, a sve utijalo i mirno, kano da još sve spava, pa se samo dikod čuje

glas tice vodarice ili otkanje čobana. Ranojesensko sunce se polako dizalo nad visokin klisurama.

Prođe Trgovišće i eto ga učas do mlinica Radmanovi, tu se doli čuje jek vode Cetine kroz korita i kanale, i glasovi judi koji nadvikuju silnu tutnjavu kameni mlinova.

Tu je Luka počinio, umio se ladnon vodon koja ga učas razbistri i u njemu probudi glad, jer zadnje šta je u torbi ima, pojio je jučer na brodu podgorskoga trgovca.

Zaželi se Luka njemu slatka kruva iz prpe, još onako vruća, pripečene kore posute lugon, pa sađe doli u mlinicu da uzme dva-tri pregršća brašna.

U dvoru mlinice Luka naiđe na čovika, bio je visok i mršav, koščate ruke i malo povijene kosti odavale su tilo težaka, ritke vlasi primijene su boju omiškoga kamena, a lice suvo i tamno, izvijano burama i uzorano suncem učini se Luki poznatim. I umisto da ga za brašno upita, Luka ne odoli već ga upita ko je i odakle je jer mu se čini da ga odnikud poznaje.

„More bit da i me i znaš, ja san ti odozgar...“ – pokaže težak koščaton rukon uzbrdo i nastavi pričtu.

Težak san šta na zemji i od zemje živi, teško, more bit da i sam znaš, ali s žive, koji put godina beričetna, ali puno više je oni gladni kada intradu ožeže sunce, povije vitar, otuče krupa, promrzne led, naškodi bolest ...

I to zadnje čini mi se najgore, a još je gore kad ti bolest u kuću dođe. Kad je čovik zdrav priturat će lakše sve zlo i nevoju šta mu dođe, ali patež je velika kad je bolesti pod krovon.

Eto vidiš to se i meni dogodi, prije nekoliko lita razboli mi se žena, bilo to nekako u kasno proliće, slabost i vručica je držali pa nikud iz posteje, ne pomažu trave, ne pomaže naša likarija. Bilo sve to gore, trećega dana ona ni za sebe nije znala, nema druge rekoše mi – trči u Omiš u doktora, sad je samo on može spasit. A ja šta san brže moga dođen u Omiš, i tražin doktora Benkovića. Kažu mi još jutros ode u Rogoznicu, dođoše po njega, jedno je dite tamo puno bolesno, a kad se bude vraća mora u Borak da porodi ženu šta danima rađa, i nema ga kući sigurno prije večeri.

Šta ću ja sad jadan zamislin se, do večeri ne mogu čekat u Omišu jerbo moja nesritna žena do večeri može i umrit, a doć će večer ili sutra dok ja nađen i doveden doktora Benkovića, a potribno ga je ono bolesno dite u Rogoznici i mlada žena u Borku. Ako moja žena ima umrit, umrit će, ali neka bar ja buden uza nju.

I tako se odlučin vratit kući, pa neka sve bude u Božje ruke.

A baš toga dana puk iz Svinišća i Kučića dođe u Omiš po novi i lipi Gospin kip, kažu drveni kip Matere Božje naručili su u Italiji i prija tri dana ga doveli brodon u Omiš, pa i omišani obilazu crkvu i dive se novom i lipom kipu blažene Dvice Marije koja je na oblaku u slavi anđela na nebo uznesena.

Momci izniše kip iz omiške crkve i pronesoše ga kroz Omiš, muški puk je skida kape i klobuke pa se glavon klanja, a žene klečale i sklapale ruke prid Gospinim kipom.

Tako su pobožni težaci Gospin kip u slavi anđela nebeski na svojn ramenima nosili put Svinišća i Kučića, a ja polako za njima varača san se svojoi kući, pa sve puton mislih u sebi. Kolika je samo velika

radost i vira ovoga puka što na svojn ramenima nosi kip Gospin. Kad god je bilo teško i potriiba, on je Mater Božju i svoju Mater za pomoć molio, i nebeska Mater bi često poslušala vapaj dice svoje i od svoga Sina bi izmolila Milost puku svome. Pomogla je Gospa narodu svomu kad ga je kuga kosila, rat zobao, glad morila, i kad ga je svaka nevoja tiščala. Zato narod, ko sad na ramenima, tako odavna prije nosi svoju dobru nebesku Mater na srcu, jer se dobrota u nevoji teško zaboravja. Tako je bilo i dok ovoga novoga i lipoga kipa nije ni bilo, i tako će biti dok je ovoga pobožnog naroda.

I na tomu putu, prateć kip Gospe na ramenima težaka, ja nebeskoj Materi daden zavit da ću njezin novi kip darivati čistin zlaton ako moja žena koja sada bolesna kući leži ozdravi. Tako sam ja u sebi mislio i u srcu molio, i zna san da me Gospa u nevoji mojoj sigurno čuje.

A bilo je to u kasno proliće, kad procvita cviče i mlada trava, puton je mirisa tek rascvali dupčac, kaduja, isop i trava iva, ali meni se učini da se iza Gospina kipa širi zanosni miris kakvogga ovde nema nijedno cviče ili naša mirisna i likovita trava...

Kad dođoše na podan Smolina, oglase se puške i kubure i stadu slaviti zvona u obe crkve, a narod iz Svinišća i Kučića se strča da dočeka i pozdravi novi lipi kip Dvice Marije kojeg umorni, ali radosni težaci na ramenima donesoše u crkvu na sviniškome Brusu.

Od te se godine novi Gospin kip na ramenima prinosi iz Svinišća u Kučice i opet nazad, a virnički puk Divicu Mariju iz godine u godinu slavi, i u svomu srcu Njoj prinosi svoje prošnje i molitve.

A kada ja toga dana iz Orniša dođoh kući, rekoše mi da ima malo kako je ženi boje i da je vrućica mrvu pala. Za koji dan moja žena skroz ozdravi i ja povirovah da se to dogodi po zagovoru naše nebeske Matere, i meni osta zavit da ću njezin novi kip darivati čistin zlaton.

Zato evo me ovde u Radmanovim mlinicama, pa kada brodovi oli tovari dođu, ja se nudin i nosan vriće žita u mlinicu i tako zaradin koji novčić, ali vriće su sve teže, noge neposlušnije i ramena sve starija, pa sve manje novčića u mene zvecka, a za kupit zlata triba obilata kesa.

Tako je klesaru Luki svoju priču ispriča taj siroti težak krotka i ponizna srca kojemu je žena ozdravila po Gospinu zagovoru. I Luka se uto siti još jednoga dukata, onoga zadnjega dukata iz kese u kumparanu nepoznati trgovaca, malo se zamisli pa se maši u tuđu kesi i iz nje izvadi zadnji zlatni dukat i dade ga tomu poniznu čoviku, da pobožni težak ispuni svoj zavit i novi Gospin kip daruje čistin zlaton.

Težak mu kroz suze zahvali i blagoslovi ga rekavši mu neka na njegovu dobrotu Milosrdni Bog stotruko uzvratu.

Luka je sad zaboravio glad i kriv iz prpe kojega se maloprije zaželio, poslin puno dana sritan se vraća kući, prazne kese, ali puna srca. Na svome putu tražeć nepoznate trgovce podiljo je svih pet dukata, ma neka je zna da dukati nisu njegovi sve više je bio sigur da je dobro učinio jer je dukate podiljo

potribnim judima: prvi – žalosnoj starici u Katunima, drugi – gladnome i žednome pravedniku u Medovu docu, treći – progonjenomu hajduku u Krstaticama, četvrti – ženi čista srca iz Podgore, i sada peti – pobožnu i krotku težaku u Radmanovim mlinicama.

Jer pisano je: „Blago ožalošćenima – oni će se utješiti, Blago gladnima i žednima pravednosti – oni će se nasititi, Blago progonjenima zbog pravednosti – njihovo je kraljevstvo nebesko, Blago čistima srcem – oni će Boga gledati, Blago krotkima – oni će baštiniti zemlju.“

I Luka je bio u pravu, trgovci nikad nisu došli tražit svoje dukate, i do kraja života on je virova da mu je sam svemogućí Bog posla taj kumparan sa dukatima, ne da ih zadrži, nego da ih podili potribitín judima.

Luka je, reče did bio pošten čovik i vridan težak, živio je dugo, umro mirno i u starosti doživio sinove sinova svojih.

Tak did dovrši dugu priču o pet dukata klesara Luke kojeg prozvaše Margeta, te mi na kraju doda: svima nama moj sinko dragi Bog ostavi kesu dukata, nekomu u kesi budu dva-tri, a nekomu obilata šaka.

Samo ne pripoznamo ih svi i ne dilimo potribitima i tako množimo kako je to činio Luka, nego ih čuvamo u kesi i čekamo da po njih dođe oni koji nam je darova, a baš ti dukati nisu nam dani da ih za se držimo, nego da ih darivamo.

M. P.

KRONOLOŠKI PREGLED DOGAĐAJA U ŽUPI KUČIĆE

(od prosinca 2011. do lipnja 2012.)

25. prosinca 2011.

Sv. misu polnočku u čast porođenja Sina Božjega s mnoštvom vjernika naše župe služio je župnik don Ivan Ujević.

Prije sv. mise prigodni program izveli su stariji učenici i učenice OŠ Kučiće.

1.-5. veljače 2012.

Uz niske temperature visoki snijeg zabijelio je gotovo cijelu Dalmaciju. U Kučićima je prvih dana mjeseca veljače napadalo više od 40 cm snijega, što je kako stariji mještani pamte najviše u posljednjih 40-tak godina.

11. veljače 2012.

Svetom misom u stoljetnoj zavjetnoj kapelici u Tomasovićima proslavljen je blagdan Gospe Lurdske. Svetu misu je služio župnik don Ivan Ujević.

18. ožujka 2012.

Četvrte korizmene nedjelje održana je pobožnost Križnoga puta u župi Katuni-Kreševo. Korizmenu pobožnost predvodio je župnik Žeževice don Ivica Barišić. Uz oko 1000 vjernika omišškoga dekanata bilo je i 60-tak vjernika naše župe sa župnikom.

20. ožujka 2012.

U pulskom sjemeništu Redemptoris Mater preminuo je msgr. Ante Jurić, Splitsko-makarski nadbiskup u miru, u 90-toj godini života, 65 svećeništva i 24 godine biskupstva. Pokopan je 24. ožujka 2012. u konkatedrali sv. Petra u Splitu.

5.-8. travnja 2012.

Veliki broj vjernika naše župe i ove je godine sudjelovao u obredima i pobožnostima svetoga trodnevlja Velikoga tjedna, te je svečano proslavljen Uskrs, naš najveći kršćanski blagdan.

10. travnja 2012.

Blagoslovljen novopostavljeni križ iznad kapelice Gospe Lurdske u Tomasovićima. Kameni križ dao je podignuti Anđelko Tomasović pok. Joze, a

blagoslovio ga je don Jakoslav Banić, župnik župe Dubrava po Anđelkovo želji.

25. travnja 2012.

Na blagdan sv. Marka Evanđelista, župnik je s vjernicima slavio sv. misu u staroj crkvi sv. Luke i prema tradiciji predvodio molitvu za blagoslov polja i mlade ljetine.

12. i 13. svibnja 2012.

Povodom dvadesete godišnjice smrti hrvatskog branitelja Kučićanina Slavka Sovulja služene su svete mise zadušnice, u rodnim Kučićima, te u mjestu njegove pogibije, u Zemunik Donjem kod Zadra.

Ć. Tomasović

Proslava Dana Grada Omiša

Brojnim vjerskim, kulturnim, sportskim i društvenim događanjima Omiš je proslavio blagdan svetog Ivana Nepomuka zaštitnika Omiša, ujedno i Dan Grada.

Na sam blagdan nebeskog zaštitnika 16. svibnja, svečanu procesiju ulicama i kalama Omiša, te svetu misu u koncelebraciji više svećenika predvodio je dubrovački biskup msgr. Mate Uzinić.

Povodom blagdana sv. Ivana Nepomuka i Dana Grada i u omiškom hotelu „Plaža“ održana je svečana sjednica Gradskoga vijeća grada Omiša na kojoj su ovogodišnjim dobitnicima dodijeljena javna priznanja.

Nagradu za životno djelo Grada Omiša u 2012. godini dobio je umirovljeni nastavnik **Josip Srdanović**, član uredničkog vijeća kućičkog župskog lista „Zov rodnih ognjišta“.

Kako stoji u obrazloženju Odbora za izbor i imenovanje Gradskog vijeća Omiša, nagrada Josipu Srdanoviću dodijeljena za samozatajan, predan i požrtvovan rad posvećen odgoju i obrazovanju generacija učenika omiške osnovne škole, te za doprinos razvoju tehničke i opće kulture grada Omiša.

Nagrade je ovogodišnjim dobitnicima uručio predsjednik Gradskog vijeća grada Omiša dr. Zvonko Močić. Na svečanoj sjednici nazočnima se obratio i gradonačelnik Omiša Ivan Škaričić koji je u toj prigodi govorio o brojnim projektima koji bi Omiš od grada mogućnosti trebali pretvoriti u grad budućnosti. Prije same sjednice, polaganjem vijenaca na središnjem križu na gradskom groblju „Vrisovci“, te na spomeniku poginulim hrvatskim braniteljima u Parku na Punt, odana je počast poginulim hrvatskim braniteljima.

Također valja napomenuti da su povodom Dana Grada uspješnim učenicima s područja Grada Omiša uručene novčane nagrade, jer su na školskim natjecanjima pod pokroviteljstvom Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa u 2011. osvojili jedno od prva tri mjesta u pojedinačnoj konkurenciji na razini županije, regije ili države, ili su sudjelovali na državnim školskim smotrama LiDraNo 2011. ili LIK 2011.

Među nagrađenima su i naši mladi Kučićani: **Marijana Sovulj** (za osvojeno prvo mjesto na Državnom i međunarodnom natjecanju GASTRO 2011), **Silvio Bilić** (treće mjesto na Državnom natjecanju, instrument gitara) i **Monika Sovulj** (drugo mjesto na Međužupanijskom natjecanju GASTRO 2011).

Naš Jozo Srdanović dobio je i sljedeću brzozajvnu čestitku jednoga od svojih nekadašnjih učenika:

Dragi profesore!

Nema nagrade dostojne Vašeg očinskog odnosa prema nama, Vašim učenicima, niti ima dostojnijih od Vaših blagih ruku za najviše priznanje našega Omiša.

Svi mi što smo imali sreću imati Vas za nastavnika i odgojitelja, Vaše smo životno djelo. Hvala vam na svemu što ste dali i dajete meni i stotinama Vaših učenika u djetinjstvu, ali i pri svakom susretu s Vama.

Želeći Vam dobro zdravlje i ugodne umirovljeničke dane s vašom dragom obitelji, uz iskrene čestitke srdačno Vas pozdravljam.

Vaš Josip Popovac

Ć. Tomasović

Akademik Mirko Tomasović dobitnik je Nagrade Splitsko-Dalmatinske županije za životno djelo

Povodom Dana Splitsko-dalmatinske županije, dana 13. travnja 2012. u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu održana je svečana sjednica Županijske skupštine Splitsko-dalmatinske županije. Sjednici su nazočili brojni uzvanici iz društvenog, političkog, kulturnog i vjerskog života Županije, kao i gosti iz drugih županija. Tom prigodom dodijeljene su županijske nagrade za 2011. godinu kojima se odaje priznanje zaslužnim pojedincima i udrugama.

Jedan od dobitnika nagrada za životno djelo u 2011. godini je **Mirko Tomasović**, umirovljeni profesor Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Kučićanin. U obrazloženju Odluke Skupštine Splitsko-dalmatinske županije o dodjeli Nagrade akademiku Mirku Tomasoviću stoji:

„Mirko Tomasović rođen je 1938. godine u Splitu, pučku školu završio je u zavičajnim Kučićima, klasičnu gimnaziju u Splitu, a na Filozofskom fakultetu u Zagrebu studirao je komparativnu književnost i francuski jezik. Nakon diplomiranja radio je kao profesor u sinjskoj gimnaziji, a zatim kao novinar u Brodogradilištu Split, pa kao urednik u Nakladnom zavodu Marko Marulić i urednik časopisa Vidik. Od 1971. do umirovljenja radio je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Umirovljen je 1999. u statusu redovitog profesora. Za redovitog člana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti izabran je 2000. godine. Prve radove počeo je objavljivati 1957. Suradivao je u hrvatskim književnim časopisima, zbornicima, stručnim glasilima u zemlji i inozemstvu. Njegova bibliografija u ovom trenutku obuhvaća oko 900 jedinica, među kojima 31 znanstveno-stručna knjiga te 22 knjige prepjeva i 4 antologije. Povlašteno mjesto u njegovu bavljenju hrvatskom književnošću zauzima „Otac hrvatske književnosti“ Marko Marulić. Presudno je utjecao na to da se marulologija profilira kao posebna grana kroatistike, pa je na

njegov poticaj u Splitu utemeljen centar Marulianum. Tomasovićeve knjige i studije obvezatna su lektira na inozemnim slavističkim i kroatističkim katedrama. Književnu baštinu Splita i Dalmacije afirmirao je ne samo svojim znanstvenim radovima nego i organizacijskim i poticajnim djelovanjem u kulturnom i književnom životu.“

U ime akademika Mirka Tomasovića nagrada je preuzeo Marko Tomasović-Mikić.

Ovogodišnjim dobitnicima nagrade je uručio predsjednik županijske skupštine Petroslav Sapunar, a u ime nagrađenih zahvalio se je don Lovro Žuljević-Mikas. Na svečanosti su sudjelovali Kliški uskoci, te ženska klapa „Ventula“ iz Splita.

Ć. Tomasović

Molitvena zajednica – Gospa Lurdska

Često sam razmišljala, da li napisati ovaj članak ili ne, i onda sam odlučila – da!

Ali javilo se pitanje: kako sve to složiti na papir? Kako složiti sve ono što imam u glavi i srcu?

Krenula sam onako kako ja znam, u svom stilu, i uz pomoć Duha Svetoga.

Molitva – što je to? Za mene je molitva nešto prekrasno. Meni je to razgovor s Bogom, druženje s mojim Ocem.

Ja se molim na taj način da baš razgovaram s Isusom kao sa svojim najboljim prijateljem.

Često sam znala razgovarati sa dragim svojim prijateljicama Antonijom i Nadom, pričale smo o svemu, a najviše o Bogu.

Ima nekih stvari što ne možemo objasniti, ali nas tako duboko vežu, to razumjemo mi i ljudi koji nas poznaju. Druženjem u ljetnim periodima i šetajući do kapelice Gospe Lurdske u Tomasovićima, došla nam je ideja da bi mogli početi moliti Gospinu krunicu. Moliti za selo, za mlade u selu, za sve ljude koji su u potrebi bilo duhovno, psihički ili tjelesno, jer što učiniti za svoga bližnjega nego moliti i tako mu na najbolji način pokušati pomoći. Predati Isusu u ruke i uzdati se u Njega.

I gdje bolje odabrati mjesto nego kapelicu, odabrati našu Majku nebesku kao Zagovornicu, Prenositeljicu naših molba i želja. Tako smo se često dogovarali i pitali: kada ćemo? Prolazile nedjelje i nedjelje, ali došla i ta nedjelja kad smo krenuli (16. listopada 2011.). Sada svake nedjelje u popodnevnom satima molimo, ima nas 20- tak, i što je iznimno važno, imamo podršku od našeg župnika don Ivana koji također dolazi na molitvu. Broj se povećava Bogu hvala, slava i hvala našoj Majci Mariji. Dra-

go bi nam bilo, kad bi nas se još ljudi pridružilo bez obzira na dob, jer nije nam bitno je li čovjek ima 20 ili 70 godina, bitna je molitva. Kad smo shvatili da je prošlo šest mjeseci od kada smo se prvi put okupili, odlučili smo našoj molitvenoj grupi, pa mogu je nazvati i molitvenoj zajednici, dati ime: *Molitvena zajednica Gospa Lurdska*.

Predivno je vidjeti kapelicu punu i svi s istim željama u srcu, molimo se našoj Majci, našoj Gospi Lurdskoj.

Dragi čitatelji, vjernici svi ste pozvani pridružiti nam se u molitvi. Neki će reći da su ionako bili na misi, da je nedjelja, ali molitve nikada dosta. Kada molite za druge i vama se život mijenja i vi ra-

stete u vjeri i Duhu Svetom. Nažalost mnogi misle da smo mi koji molimo nekakvi čudaci, „ovisnici“ o Bogu, ali lijepo je biti „ovisan“ i to o Bogu i molitvi, jer on je izvor života i sreće, slobodu nam ne oduzima nego je obogaćuje. Mi smo „fanatici“, po njima, a nažalost oni koji psuju – oni su ovisni o psovci i to je kao „normalno“. Normalno je sve što nije normalno, a ono što je normalno, to da je Bog na prvom mjestu i da se jedino u Boga čovjek može pouzdati, to nije normalno. E, pa žao mi je tih ljudi koji tako misle, moliti ćemo se za njih da ih Bog dotakne, i Duh Sveti prosvjetli. Nikada se ne zna, čuda se događaju. Bogu je sve moguće, a mi vjerujemo u to, možda dođe dan kada nam se oni koji nas smatraju čudacima, pridruže našoj molitvenoj zajednici u prekrasnoj kapelici Gospe Lurdske.

Gospe Lurdska, moli za nas!

Silvana Tomasović

Vrijedne ruke učeničke zadruge „Rašeljka“

U nedjelju, 3. lipnja ove godine ispred mjesnog doma u Kučićima organizirana je prodajna izložba proizvoda koje su napravili učenici OŠ „Josip Pupačić“ iz Omiša i PŠ Kučiće okupljeni u Učeničku zadrugu „Rašeljka“.

Osim što su izložili i prodavali svoje proizvode naši mali kučićani sa svojom nastavnicom, upoznali su nas sa svojim proizvodima koje su načinile vrijedne i kreativne učeničke ruke.

U osnovnoj školi Kučiće djeluje eko-cvjećarska sekcija koja je u ovoj prigodi predstavila svoje proizvode: eko-sapun i eko-balm koji su napravljeni isključivo od prirodnih sirovina (med, vosak, maslinovo ulje, eterična ulja), te začinsko bilje i torbice od jute.

Cilj je da se izradom ovih korisnih i zanimljivih proizvoda kod učenika razvija i promiče eko i etno kultura.

Osim spomenute eko-cvjećarske u osnovnoj školi Kučiće djeluje i povijesno-turistička sekcija koja je izradila zanimljive magnete – ukrase s temama iz Omiša, te crkvi i kapelica u Kučićima. Kako su nam učenici otkrili, od slijedeće će školske godine ova sekcija izrađivati i razglednice s motivima iz Kučića.

Ove dvije sekcije broje tridesetak članova. To su učenici od petog do osmog razreda kučićke osnovne škole. Sekcije vode učiteljice Ružica Matijević i Marita Maleš.

Sredstva koja se prikupe prodajom ovih proizvoda utrošiti će se za kupnju sirovine za proizvode, te što je jako pohvalno za uređenja školskog vrta u kojem će učenici njegovati biljke za svoje buduće proizvode. Želimo im mnogo uspjeha u tome.

Ć. T.

† Nadbiskup mons. Ante Jurić

(17. svibnja 1922. – 20. ožujka 20012.)

Urano jutro 20. ožujka 2012. preminuo je u sjemeništu *Redemptoris mater* u Puli naš umirovljeni nadbiskup Ante Jurić. Dan prije, na blagdan Sv. Josipa, telefonski je nazvao hrvatske biskupe i svećenike naše nadbiskupije, kojima je ime Josip, čestitao im imendan i s njima razgovarao, ne sluteći da je završetak njegova životnog putovanja tako blizu. Na počinak je pošao kao i obično, kasno navečer, a već oko 2 sata u noći kućnim telefonom je nazvao sjemenišnog upravitelja, zamolio ga da mu podijeli sv. pričest kao popudbinu i bolesničko pomazanje, jer da se osjeća slabo. Pri potpunosti svijesti primio je te sv. sakramente te, prije nego je stigla hitna pomoć, preminuo onako pobožno, kako je i tijekom cijelog života živio.

Naša župa i naš župni list za zahvalni spomen pokojnoga nadbiskupa Jurića ima i posebnih razloga. Iznijeli smo ih već u Zovu RO br. 1 (14) g. 2002. na str. 36-40.

Prvi put je slavio sv. misu i propovijedao u našoj župi na Gospin prinos 17. lipnja 1956. Tada je bio odgojitelj u splitskom sjemeništu, a došao je zamijeniti našega župnika, koji se je tih mjeseci kao zatvorenik nalazio u Trogiru. Poslije je kao nadbiskup dolazio više puta radi pastirskog pohoda i podjeljivanja sakramenta sv. potvrde.

Na Gospin je prinos i kao umirovljeni nadbiskup jednom u nas slavio je sv. misu i propovijedao (2007.). Potpisanomu je u nezaboravnoj uspomeni taj njegov posjet. Unatoč velikoj vrućini koja je tih dana vladala, a on tada

85-godišnjak u 61. godini misništva, rado je prihvatio prijedlog da pođe u Kućice na naše glavno godišnje slavlje.

Nekoliko dana prije Božića g. 2010. vratio se je iz Pule. Kažem mu da je nedavno preminula naša stara učiteljica Marija Tomasović, koju je poznavao te kao uzornu majku, odgojiteljicu i uzor u vjernosti sv. vjeri, neobično cijenio. Zaželio je odmah za nju baš u našoj crkvi Sv. Luke slaviti sv. misu te se pomoliti na njezinu grobu. To je i učinio na sam Badnji dan ujutro.

Za prvi broj našega župnog lista sastavio je uvodnik. Odmah na početku je naglasio, da sam naslov „Zov rodnih ognjišta“ *doziva u pamet sjetlo i toplinu koja svakom čovjeku dolazi od obiteljskog zajedništva. Bez otvorenosti životu koji će nicati, razvijati se i dosežati zrelost u zdravom obiteljskom zajedništvu nema nikakve – pogotovo ne sretne – budućnosti ni pojedincima, ni pojedinim mjestima, ni narodu, ni Crkvi.* Završio je taj svoj pozdrav riječima: *U nadi da će List župe Sv. Luke u Kućicama uspješno promicati sve te ljudske i kršćanske vrednote čestitam ... uredništvu, suradnicima i čitateljima zazivajući na sve obilje Božjeg mira i blagoslova.*

Od kada je mons. Jurić u 79. godini svog života kao nadbiskup umirovljen (26. 8. 2000.) provodio je smireniji, ali vrlo aktivan život pomažući rado svome nasljedniku u vršenju biskupskih čina. Inače je nedjeljom i blagdanom, nerijetko i u radne dane, na poziv župnika, slavio sv. misu i propovijedao u njihovim župama, u Splitu, Solinu, ako je trebalo i dalje.

Na molbu uprave međunarodnoga sjemeništa *Redemptoris mater* u Puli prihvatio je službu duhovnika tamošnjim bogoslovima. Tako je

svake godine od 12. siječnja 2002. sredinom listopada odlazio u Pulu, tamo boravio do blizu božićnih blagdana, kad se bogoslovi razilaze, i ponovno od sredine siječnja do blizu uskrasnih blagdana.

Ostalo je vrijeme živio u Svećeničkom domu u Splitu sa starim i bolesnim svećenicima nastojeći među njima unaprjeđivati duhovnu stranu života. Posebnu je pozornost posvećivao teže bolesnima i nemoćnima, koje je redovito posjećivao, bratski s njima razgovarao i ohrabrivao ih u patnjama. U pouskrsnim mjesecima krizmavao je i, kako je već spomenuto, pomagao u raznim župama, osobito u župi Sv. Marka na Neslanovcu.

Duhovničku službu u Puli vršio je sve do smrti, s tim da je posljednjih godina radije želio biti pomoćnim duhovnikom, uz drugoga mlađeg svećenika. Dugogodišnje iskustvo u odgojnom radu sa splitskim sjemeništarima i bogoslovima potaklo ga je na to da i u Puli svoju prvotnu dužnost duhovnoga vodstva proširi na uvježbavanje mladih bogoslova u javnim nastupima, napose u održavanju vjersko-kulturnih i glazbeno-scenskih priredbi. Tako su bogoslovi skupljeni sa svih kontinenata, raznih jezika i narodnosti, pod njegovim vodstvom, među ostalim, uvježbali te izvodili operetu „Hrvati narod Sv. Petra“.

Želeći ovdje sažeto, a ipak potpuno, prikazati tijek života pokojnoga nadbiskupa Ante, njegovo djelovanje, njega kao čovjeka, svećenika, župnika, odgojitelja i biskupa, najbolje se je poslužiti sljedećim izjavama iz zaista izvrsnoga oproštajnog govora, što ga je 24. ožujka 2012. u konkatedrali Sv. Petra, na kraju sv. mise zadušnice, izrekao sadašnji splitsko-makarski nadbiskup mons. Marin Barišić:

„Nadbiskup Ante je rođen 17. svibnja 1922. kao sedmo od desetero djece od oca Jakova i majke Marice. Osnovnu školu je pohađao u Vranjicu, gimnaziju u splitskom sjemeništu, filozofsko-teološke studije u akovu, Splitu i Zagrebu. Za svećenika ga je zaređio biskup Kvirin Klement Bonefačić 18. svibnja 1947.

Iste je godine imenovan župnikom Desana u Neretvi. Godine 1953. imenovan je starijim prefektom u splitskom sjemeništu do zatvaranja sjemeništa od strane komunističke vlasti 1957. Od te godine do 1963. bio je župnik župe Gospe od Otoka u Solinu. Godine 1963. se ponovno djelomično otvara splitsko sjemenište, a don Ante je imenovan ravnateljem Sjemeništa. Godine

1968. vrši službu duhovnika u Bogoslovnom sjemeništu, a 1970. godine je imenovan duhovnikom malog Sjemeništa. Godine 1978. imenovan je župnikom, dekanom i biskupskim vikarom u Makarskoj.

Papa Ivan Pavao II. imenovao ga je 10. rujna 1988. Nadbiskupom metropolitom splitsko-makarske nadbiskupije, a biskupsko ređenje bilo je 16. listopada, ovdje u Konkatedrali. Glavni zareditelj bio je njegov predšasnik nadbiskup mons. Frane Franić, a suzareditelji mons. Marko Jozinović, nadbiskup sarajevski i mons. Marijan Oblak, nadbiskup zadarski. Nadbiskupski palij je primio od pape Ivana Pavla II. 29. lipnja 1989. Nadbiskup Jurić umirovljen je 17. lipnja 2000., preminuo je 20. ožujka u 90. godini života, 65. svećeništva i 24. godini biskupstva.

U obiteljskom ozračju molitve i rada rađao se njegov svećenički poziv tako da je spremno ostavio barku i mreže na ušću rijeke Jadro i pošao za Onim koji ga je pozvao biti ribarom ljudi. U potpunoj predanosti i ljubavi prema Bogu i blišnjemu u onim teškim poratnim godinama opasnosti i progona svećenika, don Ante, zaljubljenik Krista, bio je spreman i život dati.

U iskrenom žaru i ljubavi za Crkvu i svoj narod bio je čvrsto i sigurno uporište svojim vjernicima onda u Neretvi, kao i kasnije kao župnik Solina i Makarske.

Godine 1963. ponovno se otvara i započinje život u splitskom Sjemeništu. Mnogi od nas tu smo prvi put susreli i upoznali don Antu. U skućenim prostorima, nenormalnih uvjeta i siromaštva, bio je duša i dobri duh, a pod pritiskom bezbožnog komunizma bio je nama jaka zaštita i ohrabrenje. Don Ante je zračio svojom očinskom dobrotom, ljudskom vedrinom, kršćanskom radošću i duhovnom toplinom. Čovjek vjere, jasan i dosljedan u načelima, a blag u postupcima i ukorima. Njegova osoba je izražavala ljudsku nenametljivost i iskrenu jednostavnost.

U njemu smo prepoznavali čovjeka duboke vjere, onoga koji je iskreno ljubio Boga i blišnjega, izgarao za svoju Crkvu i narod, potpuno odanog blaženoj Djevici Mariji i Petrovom nasljedniku. Odgajao je tolike generacije svećenika u bogoljublju i čovjekoljublju, rodoljublju i domoljublju. Njegovo rodoljublje i domoljublje bilo je iskreno i kršćansko.

Za svoje biskupsko geslo novi je Nadbiskup

izabrao iskustveno provjereno ljudsko pravilo i vjerničko otajstvo „U križu je spas!“ S ovim je geslom obilježeno njegovo svećeničko i biskupsko služenje. „U križu je spas“ – osobno je njegovo uvjerenje i istovremeno radosni navještaj braći i sestrama. Spasenjska mudrost i snaga križa Krista raspetoga i uskrsloga, bio je trajni izvor ljudskog optimizma i kršćanske nade u svim poteškoćama osobnog, crkvenog i društvenog života. Njegova teologija, duhovnost, pastoral i navještaj izvirali su iz gesla „U križu je spas“.

Jedan od radosnijih trenutaka Nadbiskupove pastirske službe svakako je bio 4. listopada 1998., kada je Sveti Otac Ivan Pavao II., i sam danas blaženik, dan poslije proglašenja blaženim kardinala Alojzija Stepinca u Mariji Bistrici, pohodio Split i Solin. Pozdravljajući Svetoga Oca pred neizmjernim mnoštvom na Žnjanu i s raspjevanom mladošću na Gospinom Otoku u Solinu, gdje se i sam Papa uključio u marijansku pjesmu, Nadbiskup se Ante osjećao kao da je u predvorju raja. I glas mu je bio neobično snažan.

Uvijek je naglašavao optimizam i nadu, uvjeren da naš narod u sebi nosi snagu vjere i plemenitost poštenja. Govorio je iskreno, jasno, uvjerljivo, sa žarom srca, iz ljubavi prema svome Bogu i rodu, tako da su njegove riječi, premda ponekad izgovorene tihim glasom, snažno dopirale do srca ljudi. I mladi su ga rado slušali i dobro razumjeli. U njemu su prepoznali dobrog oca i prijatelja

koji ih zaista voli i želi dobro. Susrećući se s njima po župama na krizmama, znao ih je upozoravati na opasnosti i zavođenja života. Hrabrio ih je i oduševljavao za život koji Krist donosi, a Crkva ga naviješta. Pozivao je našu mladost koja je u obrani Domovine bila sposobna pokazati toliko junaštvo, da isto takvo, i još veće junaštvo pokaže u ljubavi prema radu, redu, samodisciplini i poštenju, bez čega nema ni prave osobne sreće ni napretka voljene Domovine.

Revni naš pastiru! Ovdje Vam je na srcu bila Vaša Splitsko-makarska nadbiskupija, obitelj i mladi, Crkva u Hrvata i budućnost domovine Hrvatske. Uzdizali ste ruke i vapaje prema Nebu. Sada Vas molimo, da s Majkom Marijom, Gospom od Otoka, i svim hrvatskim svecima i blaženicima iz Neba blagoslovite sve nas da i mi po križu stignemo k slavi nebeskog uskrsnuća.“

Iz oproštajnoga pisma nadbiskupa Jurića

Napuštajući upravu Nadbiskupije želim Vam posebno naglasiti i posvijestiti: Crkva nije samo biskup nego skupa s njime i svećenici i vjernici. Za jedinstvo među svim članovima Crkve Isus je žarko molio na Posljednjoj večeri, te nam predao tajnu koja će tvoriti i čuvati to jedinstvo, a to je Euharistija ... Stavljam Vam na srce redovito sudjelovanje u nedjeljnoj sv. misi i često ali dostojno pristupanje sv. pričesti.

Na Posljednjoj večeri Isus je ustanovio i svećenički red. Apostole je učinio prvim službenicima Euharistije. Njih je postavio i za temelj Crkve s Petrom na čelu. Apostole i Petra naslijediše biskupi sa Sv. Ocem na čelu. Mjesne Crkve, pojedini dijelovi Crkve, okupljaju se oko biskupa pa Vam ja u ovom času, predajući upravu Nadbiskupije nasljedniku mons. Marinu Barišiću, stavljam na srce poštivanje, ljubav i posluš prema novom splitsko-makarskom nadbiskupu ... Iako neću biti više Vaš natpastir ostat ću i dalje među Vama i nositi Vas u svom srcu kao i do sada.

Braćo i sestre, svećenici, redovnici, redovnice i svi vjernici pozdravljajući Vas stavljam Vam na srce da se trudimo oko mira, ljubavi, sloge i jedinstva u Crkvi i domovini. Na sve Vas, Vaš život i djelovanje zazivam blagoslov Oca, Sina i Duha Svetoga.

Vaš nadbiskup mons.
+ Ante Jurić

Priredio don Slavko Kovačić

Darovatelji za župni list

Grad Omiš 2.000 kn

Darovatelji iz Australije:

Nedjeljko Tomasović pok. Stipe 50 \$ (AID)
 Andrija Srdanović 50 \$
 Anđelko Marunčić pok. Duje 50 \$
 Nedjeljko Marunčić pok. Duje 50 \$
 Bože Srdanović 50 \$
 Filip Vukasović 50 \$

Ante Topić 50 \$
 Vlade Šušić 50 \$
 Jakov Bilić 50 \$
 Miro Šarac 50 \$
 Velimir Sovulj 50 \$
 Ante Srdanović 50 \$
 Vladimir Srdanović 50 \$
 Grgo Marunčić (sin Anđelkov) 50 \$
 Isabela Srdanović 50 \$

NAJAVA DUHOVNIH DOGAĐANJA

Kučičko duhovno ljeto – duhovni seminari u župi Kučiće

S ljedeći tradiciju ljetnih duhovnih seminara koji se u župi Kučiće održavaju od 1994. godine, nekolicina vjernika laika naše župe uz dogovor i u suradnji sa župnikom don Ivanom Ujevićem pokrenula je ideju za održavanjem duhovnih seminara pod nazivom „Kučičko duhovno ljeto“.

„Kučičko duhovno ljeto“ je zamišljeno kao nekoliko ciklusa duhovnih seminara koji će se održati mjesecu srpnju. Bila bi to duhovna obnova za župljane Kučića, ali i ostale vjernike koji osjećaju potrebu za duhovnom okrpjom.

Jedan od razloga za pokretanjem ovog duhovnog događaja je što se u našem (širem) kraju u vrijeme ljetnih mjeseci nudi velik broj događanja i svakakvih vrsta zabava, koje same po sebi nisu uvijek loše i u većini imaju dobru namjeru, ali postavlja se pitanje što je s duhovnom dimenzijom čovjeka?

Kako bi duhovnu obnovu učinili što posrećenijom i zanimljivijom, organizacijski odbor je za predvoditelje duhovnih seminara odlučio pozvati poznate svećenike i laike, koji imaju veliko iskustvo u vođenju duhovnih obnova diljem naše Domovine.

Tako će se ovogodišnju duhovnu obnovu

– „Kučičko duhovno ljeto“ činiti tri duhovna seminara:

